

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра світової економіки

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЕКОНОМІЧНИХ СУБ'ЄКТІВ В
УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

(на базі ПАТ «Мотор Січ», м. Запоріжжя)

Студентки 5 курсу, 4 групи,
спеціальності 292 «Міжнародні
економічні
відносини» спеціалізації
«Міжнародний бізнес»

Юрченко Анастасії
Ігорівни

Науковий керівник
докт. екон. наук,
професор

Дугінець Ганна
Володимирівна

Гарант освітньої програми
канд. екон. наук,
доцент

Лежешькова Вікторія
Геннадіївна

Київ 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ СУБ'ЄКТІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	5
1.1. Сутність поняття «глобалізація» та її вплив на зовнішньоекономічну діяльність суб'єктів міжнародного бізнесу.....	5
1.2. Економічна характеристика та зовнішньоекономічна діяльність ПАТ «Мотор Січ»	13
Висновки до розділу 1.....	23
РОЗДІЛ 2. ШЛЯХИ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «МОТОР СІЧ» В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	25
2.1. Оцінка сприятливості умов міжнародної економічної діяльності для ПАТ «Мотор Січ»	25
2.2. Рекомендовані ПАТ «Мотор Січ» напрямки трансформації міжнародної діяльності в умовах глобалізації.....	33
Висновки до розділу 2	39
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	44
ДОДАТКИ	48

ВСТУП

Зовнішньоекономічна діяльність являє собою одну зі сфер міжнародного бізнесу, заснованого базуючись на промисловому виробництві продукції (надання послуг і виконання робіт), яка призначена для продажу на зарубіжних ринках. Дана діяльність відбувається на рівні господарюючих суб'єктів (закупівельних організацій, компаній, господарюючих суб'єктів та науково-виробничих об'єднань), що частково або цілком (100%) забезпечують випуск власної продукції (надання послуг або виконання робіт) і її реалізацію на міжнародному ринку. Такі промислові суб'єкти господарювання і компанії вважаються експортоорієнтованими. Ринкова орієнтація суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності зумовлена не тільки принципами й умовами роботи на міжнародному ринку, але і процесами взаємодії у системі управління, збутовій і виробничо-господарській діяльності, фінансово-економічних відносинах як із закордонними підприємствами-партнерами, так й із вітчизняними.

Система міжнародної торгівлі й світове господарство за період більш ніж двох останніх десятиліть знаходяться під впливом об'єктивних процесів глобалізації, що пришвидшується. Процеси глобалізації мають комплексно-системний характер та багатофакторну основу розвитку, що додає якісно нові зміни до системи світогосподарських зв'язків.

Питанням міжнародної діяльності суб'єктів господарювання за умов глобалізації присвячені праці багатьох українських та зарубіжних вчених, в тому числі таких як А. М. Кацович, Г. Я. Аніловська, М. О. Гончаренко, В. Д. Базилевич, М. М. Сирота, К. С. Базилевич, О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко, Ю. Є. Кирилов, І. О. Бочан, І. Р. Михасюк, А. І. Балаклицький, В. А. Зленко, Т. І. Батракова й інших. Не недооцінюючи вагомість внеску вищезазначених науковців в розробку досліджуваної проблеми, необхідно відзначити, що з огляду на мінливість світового ринку, питання міжнародної діяльності економічних суб'єктів за нинішніх умов лишається недостатньо опрацьованими і суперечливими. Цей факт зумовлює актуальність теми дослідження.

Мета дослідження являє собою ґрунтуючись на вивченні теоретичних основ міжнародної діяльності економічних суб'єктів в умовах глобалізації з'ясувати шляхи трансформації міжнародної діяльності ПАТ «Мотор Січ» за умов глобалізації.

Завдання дослідження визначені поставленою метою:

- визначити сутність поняття «глобалізація» і її вплив на зовнішньоекономічну діяльність суб'єктів міжнародного бізнесу;
- провести економічну характеристику і здійснити аналіз зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Мотор Січ»;
- зробити оцінку сприятливості умов міжнародної економічної діяльності для ПАТ «Мотор Січ»;
- запропонувати ПАТ «Мотор Січ» шляхи трансформації міжнародної діяльності за умов глобалізації.

Об'єктом дослідження є міжнародна діяльність економічних суб'єктів.

Предметом дослідження є теоретичні й практичні засади міжнародної діяльності в умовах глобалізації ПАТ «Мотор Січ».

Методи дослідження. З метою досягнення поставленої у роботі мети використано такі методи: дедукція й індукція задля пошуку нових ідей до вирішення проблем; аналітико-порівняльний та абстрактно-логічний методи задля виявлення сутності поняття «глобалізація»; формалізований підхід для незалежного розгляду проблематики з усіх сторін; графічні методи для наочного й різностороннього представлення інформації; абстрагування для відсіювання неважливої інформації; статистичний підхід для аналізу показників зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Мотор Січ»; аналіз і синтез для формування рекомендацій і висновків; системний підхід для комплексного дослідження всіх складових зовнішнього середовища.

Інформаційна база дослідження. законодавчі й інші нормативно-правові акти, фінансова звітність ПАТ «Мотор Січ», зарубіжна та вітчизняна наукова література за темою дослідження, статистичні дані міжнародних організацій та інтернет-порталів.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ СУБ'ЄКТІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

1.1. Сутність поняття «глобалізація» та її вплив на зовнішньоекономічну діяльність суб'єктів міжнародного бізнесу

Поняття «global», іншими словами всеосяжний, планетарний, має значення «всеохоплюючий процес трансформації світового співтовариства у відкриту цілісну систему фінансово-економічних, суспільно-політичних, інформаційно-технологічних, соціально-культурних взаємозв'язків та взаємозалежностей» [2, с. 126].

За умов нинішньої світової системи головним фактором розвитку суспільства і найбільш впливовою силою являється глобалізація. До неї включаються усі галузі суспільного життя, в тому числі такі як політика, соціальна сфера, економіка, безпека, екологія, культура; чинить вплив на виробництво послуг та товарів, використання робочої сили, технологій та інвестицій. Дану трансформацію людства на неподільну структурно-функціональну систему вчені [7, с. 28–35] визначають у вигляді процесу глобалізації. На сьогоднішній день поняття «глобалізація» являє собою найбільш вживану категорію під час характеристики і вивчення новітніх тенденцій розвитку економіки світу.

На думку І. Михасюка і І. Бочана, «глобалізація – це і стан, і процес, і перспектива розвитку людського суспільства, з'єднання людськості у цілісному світі» [5, с. 23]. Вчені пропонують таке трактування аналізованого поняття: глобалізація – «тенденція до відходу від окремих національних економічних одиниць у напрямі створення єдиного великого глобального ринку; історичний соціальний процес, змістом якого є зростаючий взаємозв'язок і взаємозалежність національних економік, політичних та соціально-культурних систем, а також

взаємодія суб'єктів світосистемних відносин різних рівнів щодо регулювання їх діяльності в різних сферах на єдиному світовому просторі» [5, с. 360].

Відповідно до О. Білоруса, в основі глобалізації знаходяться інтеграція та уніфікація світової економіки і особливий синергетичний ефект. За допомогою глобальних комунікацій виробництво та споживання стають більш інтелектуальними, до того ж вони розпочинають нову еру глобальної економіки, що принесе швидке прискорення [6, с. 568–569].

Ми вважаємо, обґрунтоване визначення економічної глобалізації надає А. Кацович, який, пропонуючи своє визначення економічної глобалізації, відзначає, що «глобалізація – це комбінація угод про вільну торгівлю, Інтернету та об'єднання фінансових ринків, яка перетворила світ в єдиний та дуже конкурентний ринок» [34, р. 529].

Вважаємо слушною точку зору А. І. Балаклицького, на думку якого, завдяки економічній глобалізації економіка і світове господарство загалом набувають однотипного чи певним чином уніфікованого характеру, що діє ґрунтуючись на ринковій моделі господарювання суб'єктів із здебільшого приватною власністю на засоби виробництва. В той же час економічні взаємозв'язки між державами й іншими суб'єктами економічної системи встановлюються виключно на принципах їх економічної зацікавленості, що обумовлює появу стану жорсткої боротьби за ринки збуту між основними центрами світового господарювання, транснаціональними компаніями, банками й олігополіями [3, с. 35].

Необхідно відзначити, що глобалізація зумовлює як позитивні, так й негативні наслідки. До позитивних аспектів глобалізації можна віднести: 1) підвищення рівня життя частини населення найрозвинутіших держав, які виступають у вигляді основної глобалізаційної сили; 2) збільшення продуктивності праці шляхом її міжнародного розподілу, що сприяло зменшенню собівартості продукції; 3) істотне розширення можливостей збереження, обробки, одержання й передання інформації; 4) слушні умови для подолання етнічної і національної замкненості; 5) вагоме залучення людства до досягнень світової цивілізації [20, с. 5].

Негативними аспектами глобалізації є наступні: 1) глобалізація злочинності; 2) періодичні фінансово-економічні кризи, які присутні й в економічно розвинутих країнах; 3) поетапне вичерпання природних ресурсів; 4) збільшення розриву між багатими і бідними країнами [1, с. 30].

Як зазначає А. І. Балаклицький, одним із суттєвих негативних наслідків глобалізаційних процесів на нинішньому етапі являється до того ж істотне зростання кількості громадянських сутичок, революцій й навіть громадянських війн в окремих регіонах світу, насамперед, на Близькому Сході [3, с. 36].

Таким чином, до сьогодні не сформувався єдиний підхід до трактування, об'єктивного змісту і розуміння поняття «глобалізація». Найбільш часто під глобалізацією розуміють уніфікацію економіко-господарських процесів або становлення глобальної системи управління.

Природа економічної глобалізації закладена в об'єктивних процесах інтернаціоналізації і прагненні держав до інтеграції в світову систему, зокрема на рівні окремих регіонально-господарських галузей і комплексів, які мають необхідні передумови і суб'єктивними фактори, які обумовлюють міжнародне партнерство, таким чином глобалізація здійснює істотний вплив на зовнішньоекономічну діяльність суб'єктів міжнародного бізнесу. У вигляді основних передумов і рушійних факторів глобалізації виступають фактори, наведені в табл. 1.1.

Головним принципом зовнішньоекономічної діяльності господарюючих суб'єктів і компаній служить комерційний розрахунок на основі фінансової й господарської самоокупності і самостійності із врахуванням наявності власних валютно-фінансових і матеріально-технічних можливостей задля забезпечення виробництва експортної продукції [12, с. 49].

Для більшості великих українських господарюючих суб'єктів та компаній зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) на сьогоднішній день являється органічною частиною їх господарсько-виробничої діяльності. Експортна стратегія підприємства будь-якої компанії реалізується шляхом конкретних видів ЗЕД й відомих у світовій практиці форм міжнародної торгівлі, вибір котрих відбувається

під час її розробки й багато у чому визначає цілі присутності і характер роботи на зовнішньому ринку експортерів-виробників.

Таблиця 1.1

Рушійні фактори глобалізації

Фактор глобалізації	Характеристика
Міжнародний фактор консолідованих дій держав	Забезпечення свободи в транскордонному русі капіталу, товарів і людських потоків, зокрема як робоча сила, зняття обмежень і зменшення митних тарифів в міжнародній торгівлі, а також гармонізації й уніфікації процедур і процесів в названих схемах
Науково-технічний й інформаційний фактор	Допомагають у прискоренні руху грошово-фінансових і товаро-транспортних потоків, цінних паперів, інтелектуальних продуктів, документообороту
Політичний фактор	Допомагає в усуненні перешкод, прозорості національних кордонів і свободі транснаціонального переміщення процесів в різних сферах бізнесу
Фактор розвитку процесів лібералізації та дерегулювання національних ринків товарів та послуг, капіталу, валютно-фінансових фондових ринків	Посилює тенденцію інтернаціоналізації економічної діяльності компаній більшості країн
Економічний фактор	Виявляється у централізації і концентрації масштабних обсягів виробництва і капіталу в межах великих виробничо-торгівельних компаній і фінансових груп окремих країн, що в процесах розвитку власної господарсько-економічної діяльності спрямовуються за межі національних кордонів, освоюючи світовий економічний простір і ринки збуту

Джерело: [10, с. 92]

Можливість застосування експортної стратегії залежить від багатьох складових, які властиві конкретному суб'єкту господарювання, та накладає на нього деяке коло зобов'язань: щодо виконання усього комплексу зовнішньоекономічних функцій і робіт із виходу на зовнішній ринок; щодо забезпечення виробничих процесів необхідними виробничими потужностями, матеріалами, комплектуючими, кваліфікованим персоналом і капіталовкладеннями задля створення конкурентоспроможної експортної продукції і забезпечення гарантій виконання експортних поставок [10].

Розрізняють такі види зовнішньоекономічної діяльності:

- фінансово-кредитні і валютні операції;
- міжнародна виробнича кооперація;
- міжнародне інвестиційне співробітництво;
- зовнішньоторговельна діяльність [11].

Найбільш важливим компонентом й одним із головних джерел глобалізації являється феномен транснаціоналізації, в рамках якої деяка частка споживання, виробництва, імпорту, експорту і бюджету країн залежить від рішень міжнародних центрів за їх межами. В такій ролі виступають транснаціональні компанії (ТНК), що являються як наслідком, так й головними рушійними силами інтернаціоналізації. Розглянемо основні компоненти світової глобалізації на рис. 1.1.

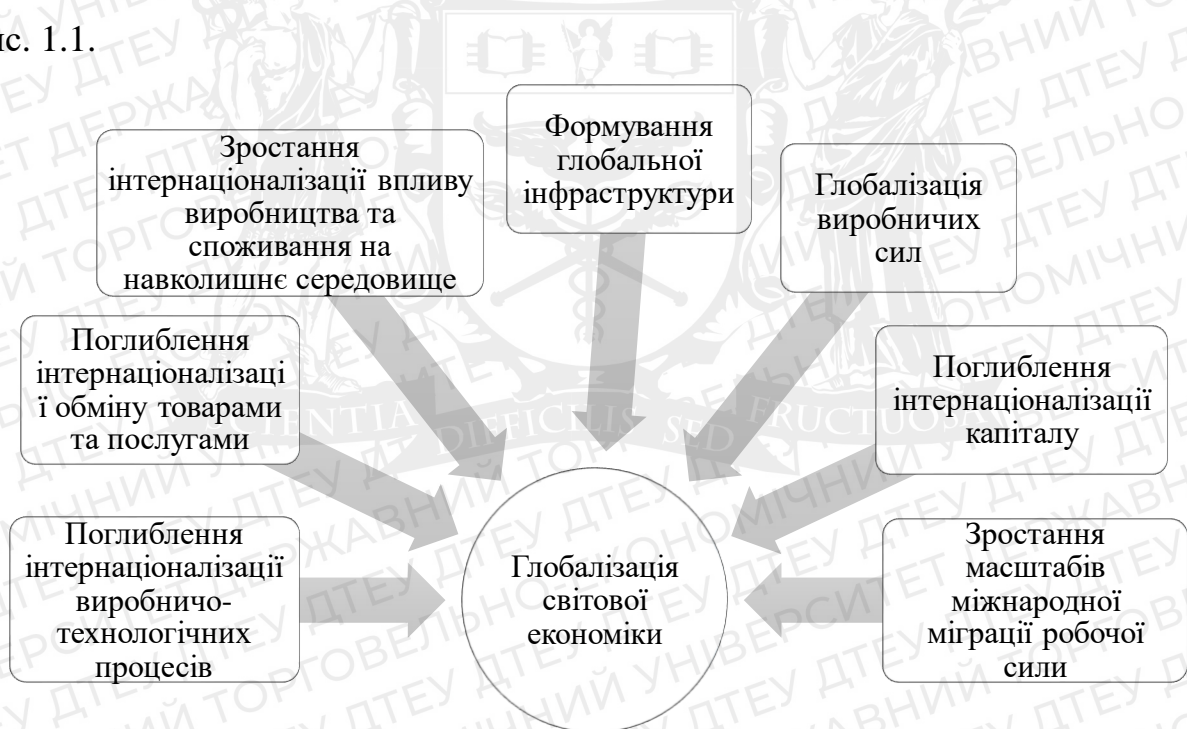

Рис. 1.1. Провідні компоненти глобалізації світової економіки

Джерело: побудовано автором за даними [10; 11]

Розвиток нинішньої системи міжнародної торгівлі за період останнього десятиліття здійснюється під впливом такого сильного об'єктивного фактору, як ускладнення технологічних процесів створення і реалізації продукції, які найбільш помітно проявилися у внутрішньогалузевому обміні ресурсами, комплектуючими й виробами між взаємопов'язаними структурами, технічною й

науковою інформацією, спочатку на національному, а втім на транснаціональному рівнях.

Розвиток процесів глобалізації полегшив переміщення діяльності за межі країни походження компанії. Проте це не означає, що світовий ринок став єдиним чи, що господарюючий суб'єкт може проводити діяльність в світовому масштабі тільки встановивши декілька зовнішньоторговельних зв'язків. Найбільш часто початок зовнішньоекономічної діяльності пов'язаний із конкретними пропозиціями, на які безпосередньо реагує суб'єкт господарювання.

В першу чергу, беруться до уваги ємність цільового ринку і можлива динаміка її зміни за певним сегментом діяльності господарюючого суб'єкта. Саме даний показник вказує на привабливість довгострокової роботи в даній країні. Проте країнам, що привабливі в комерційному відношенні, має бути дана оцінка за ступенем простоти ведення справи і сумісності зі звичними для підприємства операціями. До відповідних складових варто віднести близькість обраних країн із географічного розташування, мови і характеру ринку із країною походження компанії чи країнами, в котрих наявний досвід успішної роботи. Простота ведення бізнесу багато у чому визначається прозорістю і складністю державного регулювання, особливими вимогами до процедури створення підприємства, обов'язковою участю в управлінні громадян даної країни, повноваженнями репатріації одержаної виручки й іншими факторами. Зокрема не останню роль відіграє й рівень поширеності корупції, бюрократизації, що можна виміряти, тільки одержавши консультацію в підприємців даної країни [13, с. 78].

Обрані варіанти країн повинні відповідати повноваженням та політиці господарюючого суб'єкта, інакше кажучи не має передбачатися кардинальна зміна характеру операцій на такі, які не знайомі персоналу компанії. В іншому випадку суттєво зростає ризик, оскільки до комерційних проблем додається потреба у веденні діяльності у незнайомому середовищі. До того ж, в процесі реалізації проєкту не варто ігнорувати базові цінності компанії, а провадження діяльності повинне будуватися у межах сформульованої місії підприємства.

Вслід за вибором стратегічно важливих країн потрібно ухвалити рішення щодо форми присутності на даних ринках. Форма присутності співвідноситься ступенем перенесення частини діяльності господарюючого суб'єкта із виробничого ланцюжка на дані ринки. Можливим є виділення таких форм присутності:

- ведення супутньої основної діяльності (гарантійне обслуговування, встановлення, налагодження, налаштування тощо);
- виробнича структура за кордоном (у формі створення підприємства, яке здійснює частину технологічних операцій);
- підрозділи з продажу і маркетингу (перенесення післявиробничої діяльності на територію іншої держави);
- франчайзинг (передача, копіювання структури діяльності без несення комерційних ризиків);
- «чистий» експорт (встановлення контактів із території власної країни) [11].

Вибір форми присутності визначається також в залежності від конкретного товару із врахуванням розвиненості маркетингової інфраструктури в країні, яка впливає на необхідність створення власних каналів просування, від вартості виробництва, так як капіталомістке виробництво складніше переносити за кордон, від потреби товару у додаткових послугах, що мають забезпечуватися, від ступеня унікальності товарів і конкуренції на цільовому ринку. Варто зазначити, що в реальній практиці вибір форм відбувається із врахуванням чинника часу, так як правило вихід на нові ринки починається із низького ступеня присутності, а згодом, по мірі освоєння ринку, вона поступово підвищується [13, с. 80].

В наш час міжнародний бізнес показує доволі високий рівень організації, складні різноманітні й гнучкі системи управління, що дозволяють проводити господарську діяльність на глобальному рівні. Найбільш важливою передумовою цього являються постійні внутрішні й зовнішні комунікації, що проводяться здебільшого за рахунок Інтернету й Інтранету. Беручи до уваги те, що значимість соціального капіталу багатократно зростає, слід враховувати, що довкола

міжнародного бізнесу формується специфічне комунікаційне середовище в межах глобалізованого економічного простору [4, с. 18].

Зовнішньоекономічна діяльність являється вагомою функціональною підсистемою експортоорієнтованого підприємства. Її розвиток визначається багатьма умовами і факторами внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства. Зовнішні умови – стан макроекономіки, інновації й науково-технічний прогрес, політична стабільність, участь в міжнародних організаціях, міжнародне регулювання, державне регулювання зовнішньоторгової діяльності задля підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників і захисту їх інтересів. А внутрішні – внутрішньофірмова організація, стратегічне планування розвитку зовнішньоторгової діяльності, кадри, конкурентоспроможність підприємства і продукції, правове забезпечення, інформаційне забезпечення, адаптація внутрішнього механізму [10].

Підіб'ємо підсумки, глобалізація означає, в першу чергу, зростаючий взаємозв'язок національних економік, посилення взаємовпливу і взаємозалежності різних сфер і факторів діяльності у галузі світового господарства, що спричинене якісно новим рівнем інтернаціоналізації, розширенням інтенсифікації і масштабів транскордонних переміщень послуг, капіталів, товарів, робочої сили й інформації, що супроводжується утворенням транснаціональних промислово-виробничих, телекомунікаційних, фінансових й інших мереж.

Глобалізація являє собою дуже суперечливий процес. З однієї сторони, він являється важливим джерелом нових можливостей, з іншої – таїть в собі багато небезпек, неминуче породжує появу певних загроз і ризиків. Глобалізація пов'язана із інституційною і територіальною інтеграцією ринків. За умов лібералізації, коли рух міжнародних потоків капіталу й інформації майже або зовсім не контролюється національними інститутами регулювання, що загрожує, на кшталт, зародженням фінансових криз. Проте, в той же час не можна не зважати на те, що глобалізація здійснює істотний вплив на зовнішньоекономічну діяльність суб'єктів міжнародного бізнесу.

1.2. Економічна характеристика та зовнішньоекономічна діяльність ПАТ «Мотор Січ»

Дослідження проведене на матеріалах суб'єкта міжнародного бізнесу: публічного акціонерного товариства «Мотор Січ».

Скорочена назва: АТ «Мотор Січ». Форма власності: недержавна власність. Організаційно-правова форма: акціонерне товариство. Галузева належність: машинобудування. Основний вид економічної діяльності: 30.30 Виробництво повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування.

Вид міжнародної економічної діяльності: здійснення зовнішньоекономічної діяльності з імпорту й експорту науково-технічної, промислової продукції, інтелектуальної власності, «ноу-хау», товарів народного споживання й іншої продукції [19].

Історія підприємства бере свій початок в 1907 році. До грудня 1915 року заводом випускались сільськогосподарські інструменти і механізми, виконувались різноманітні види механічної обробки, відливались вироби з міді й чавуну. В грудні 1915 року акціонерне товариство «Дюфлон, Константинович та К^о» («ДЕКА») викупило завод й змінило профіль його виробничої діяльності. Завод почав освоєння виробництва авіаційних двигунів, й у листопаді 1916 року було зроблено перший 6-циліндровий мотор водяного охолодження «ДЕКА М-100» потужністю 129 к.с. для бомбардувальника «Ілля Муромець». Серійний випуск першого виготовленого із вітчизняних матеріалів двигуна розпочався із двигуна М-6 потужністю 3000 к.с. для винищувачів виробництва «Фоккер D-XI» і «Мартинсайд F-4», які знаходились на озброєнні в Червоній Армії на початку 20-х років, а також на один із перших санітарних літаків К-4 почався в 1925 році [15].

Історія підприємства побудована на створенні й освоєнні в серійному виробництві нових двигунів для різних галузей, до того ж, вона віддзеркалює етапи розвитку вітчизняного авіадвигунобудування.

Відкрите акціонерне товариство «Мотор Січ» засноване Фондом державного майна України через перетворення суб'єкта підприємницької

діяльності – державного підприємства «Мотор Січ» відповідно до розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31 березня 1994 р. № 216-р і наказом Фонду державного майна України від 4 травня 1994 р. №28-АТ та діє згідно із законодавством України. Внаслідок набрання чинності Закону України «Про акціонерні товариства» від 17 вересня 2008 р. №514-VI, відкрите акціонерне товариство «Мотор Січ» змінило найменування на публічне акціонерне товариство «Мотор Січ» [19].

До організаційної структури ПАТ «Мотор Січ» належить понад 50 основних й допоміжних цехів і близько 50 відділів, які прямо пов'язані із основним виробництвом, до того ж більше 15 відділів, які непов'язані із основним виробництвом. До структурних підрозділів, які непов'язані із основним виробництвом, належать дошкільні заклади, медико-санітарна частина, будинок культури, спортивні й оздоровчі комплекси й інші [14].

Основним видом діяльності ПАТ «Мотор Січ» виступає авіаційна промисловість; виробництво обладнання, електротехнічних машин, апаратури і виробів виробничого призначення; ремонт вертольотів, цивільних літаків, їх обладнання й авіаційних двигунів [19].

ПАТ «Мотор Січ» являється одним із провідних господарюючих суб'єктів в світі і єдине в Україні, яке володіє закінченим циклом виробництва двигунів, до того ж забезпечує весь цикл ремонту, обслуговування й випробування двигунів.

Система якості ПАТ «Мотор Січ» сертифікована транснаціональною фірмою Bureau Veritas Certification на відповідність вимогам міжнародного стандарту ISO 9001:2008 стосовно виробництва, технічного обслуговування і ремонту газотурбінних приводів, авіадвигунів та проектування газотурбінних електростанцій.

Від продажу різних видів нових двигунів і послуг з ремонту останніх ПАТ «Мотор Січ» за період 2018-2020 років отримувало більше 60,0% власного доходу, в тому числі основною продукцією, яка забезпечила ПАТ «Мотор Січ» більше 10% доходів за 2018-2020 роки, являється авіаційні двигуни різних

модифікацій й типів. Згідно із даними на початок 2021 року ПАТ «Мотор Січ» випускало більше ніж 50 модифікацій й типів авіаційних двигунів [14].

Зобразимо інформацію щодо основної продукції (послуг) ПАТ «Мотор Січ» за 2018-2020 рр. у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Структура реалізованої продукції ПАТ «Мотор Січ» за 2018-2020 р., %

Показник	Роки			Відхилення, +/-	
	2018	2019	2020	2019/2018	2020/2019
1	2	3	4	5	6
Авіадвигуни серійні	40,8	47,7	35,0	6,90	-12,70
Авіадвигуни ремонтні	20,9	24,6	10,7	3,70	-13,90
Вертолітна техніка	17,6	9,4	9,6	-8,20	0,20
Продукція загально-технічного призначення та товарів народного споживання	6,2	4,9	7,22	-1,30	2,32
Запасні частини	14,50	13,40	37,48	-1,10	24,08
Питома вага авіатехніки та вертолітної техніки в реалізованій продукції	79,3	81,7	56,9	2,40	-24,80
Частка експорту в доході від реалізованої продукції	84,04	81,67	81,8	-2,37	0,13

Джерело: складено автором за даними підприємства

Можна підсумувати, що головним видом продукції ПАТ «Мотор Січ» являються двигуни, хоч в 2020 році їх частка в структурі реалізованої продукції істотно знизилась. До того ж в 2020 році зафіксоване істотне зниження питомої ваги вертолітної техніки й авіатехніки в структурі виробництва через збільшення виробництва запасних частин і продукції загально-технічного призначення. Видніється тенденція до збільшення частки експорту у доході реалізованої продукції ПАТ «Мотор Січ» в 2019-2020 роках.

Не дивлячись на труднощі, ПАТ «Мотор Січ» активно запроваджує нову для себе вертолітну програму, що дасть змогу вийти на ринок готових вертольотів. Господарюючий суб'єкт провадить роботи із освоєння ремонту вертолітних агрегатів для різних типів вертольотів, запуску власного виробництва, лопатей кермового та несучого гвинтів для вертольотів, працює над

цілим переліком нових розробок із вертолітної тематики та пропонує активно нову продукцію і послуги на нових та традиційних ринках [19].

Авіаційна тематика являється не єдиною сферою діяльності ПАТ «Мотор Січ». Розвинута виробнича база дає змогу виробляти промислові установки наземного застосування високої якості – промислові газотурбінні приводи сімейства Д-336 для газліфтних, нафтоперегінних й газоперекачуючих агрегатів, газотурбінні електростанції ПАЭС-2500, сімейства ЭГ-6000, МС-10000Э та газотурбінні приводи до них (АИ-20, ГТЭМС-2,5, ГТЭ-6МС, ГТЭ-8МС, МС-10000). До того ж суб'єкт господарювання надає послуги з технічного обслуговування й ремонту електростанцій, редукторів для електростанцій і газотурбінних приводів. Окрім виробництва наземної та авіаційної техніки, ПАТ «Мотор Січ» виробляє широкий список товарів народного споживання, які потрібні у побуті, для середнього та малого бізнесу, присадибного та сільського господарств і товари медичного призначення [16].

В ПАТ «Мотор Січ» наявні представництва і відокремлені підрозділи. Консолідована фінансова звітність ПАТ «Мотор Січ» за рік, який закінчився 31 грудня 2020 р., включає Компанію, її асоційовані й дочірні підприємства. Відповідно до даних фінансової звітності підприємства (Додатки А, Б, В, Г) проведемо аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності ПАТ «Мотор Січ» у табл. 1.3.

Здійснюючи аналіз результатів діяльності господарюючого суб'єкта, бачимо зниження чистого доходу (виручки) від реалізації продукції ПАТ «Мотор Січ» в 2019 році у порівнянні із 2018 роком на 2739419 тис. грн. чи 21,48%. Цей факт, не дивлячись на зниження за аналізований період собівартості продукції на 1054752 тис. грн. чи 13,22%, витрат на збут на 50851 тис. грн. чи 10,56%, адміністративних витрат на 105347 тис. грн. чи 7,49%, зумовив те, що ПАТ «Мотор Січ» одержало в 2019 році чистий збиток у розмірі 650972 тис. грн., погіршивши результат попереднього року на 2209987 тис. грн. чи 141,76%. Можемо припустити те, що одним із головних чинників, через які ПАТ «Мотор

Січ» понесло збиток являється істотне збільшення показника інших операційних витрат на 595344 тис. грн. чи 29,92%.

Таблиця 1.3

Основні фінансово-економічні показники діяльності ПАТ «Мотор Січ»
за 2018-2020 рр.

Показник	Од. виміру	Роки			Відхилення			
					2019/2018		2020/2019	
		2018	2019	2020	(+/-)	%	(+/-)	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Чистий дохід від реалізації продукції	тис.грн.	12755102	10015683	11299903	-2739419	-21,48	1284220	12,82
Собівартість реалізованої продукції	тис.грн.	7976249	6921497	7129744	-1054752	-13,22	208247	3,01
Валовий прибуток	тис.грн.	4778853	3094186	4170159	-1684667	-35,25	1075973	34,77
Витрати на збут	тис.грн.	481448	430597	398449	-50851	-10,56	-32148	-7,47
Адміністративні витрати	тис.грн.	1406195	1300848	1201219	-105347	-7,49	-99629	-7,66
Прибуток чистий	тис.грн.	1559015	-650972	1767040	-2209987	-141,76	2418012	-371,45
Витрати на 1 грн. виручки від реалізації	коп.	0,63	0,69	0,63	0,065728	10,51	-0,06011	-8,70
Необоротні активи	тис.грн.	7912794	8069806	7766998	157012	1,98	-302808	-3,75
Оборотні активи	тис.грн.	19731497	18784000	20108055	-947497	-4,80	1324055	7,05
Власний капітал	тис.грн.	20019493	19332831	19992314	-686662	-3,43	659483	3,41
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	тис.грн.	3426123	2975885	3421867	-450238	-13,14	445982	14,99
Поточні зобов'язання і забезпечення	тис.грн.	4198963	4552070	4461091	353107	8,41	-90979	-2,00
Валюта балансу	тис.грн.	27644579	26860786	27875272	-783793	-2,84	1014486	3,78
Чисельність персоналу	осіб	22221	21895	17007	-326	-1,47	-4888	-22,32
Продуктивність персоналу	тис. грн. / особу	574,01	457,44	664,43	-116,57	-20,31	206,985	45,25

Джерело: складено автором за даними підприємства

В 2020 році чистий дохід господарюючого суб'єкта збільшився на 1284220 тис. грн. чи 12,82%, таким чином знизивши витрати на збут на 32148 тис. грн. чи 7,47% й адміністративні витрати на 1684667 тис. грн. чи 35,25%, ПАТ «Мотор Січ» понесло чистий збиток в розмірі 1767040 тис. грн., навіть не дивлячись на збільшення собівартості реалізованої продукції на 208247 тис. грн. чи 3,01%. Так

само із попереднім періодом, вважаємо вагомим чинником, що став причиною такої тенденції являється істотне зниження показника інших операційних витрат на 991260 тис. грн. чи 38,35%.

Позитивною тенденцією являється повернення в 2020 році значення показника витрат на 1 грн. чистої виручки від реалізації до рівня 2018 року – 0,63 грн.

Аналіз показників балансу ПАТ «Мотор Січ» свідчить, що необоротні активи господарюючого суб'єкта збільшилися в 2019 році у порівнянні з 2018 роком (на 1,98%), в 2020 році даний показник знизився на 3,75%. Схожу динаміку демонструє показник поточних забезпечень та зобов'язань (збільшення на 8,41% в 2019 р. та зменшення на 2,00% в 2020 р.). Проте зростання в 2020 р. показників оборотних активів на 1324055 тис. грн. (7,05%), довгострокових зобов'язань та забезпечень на 445982 тис. грн. (14,99%), власного капіталу на 659483 тис. грн. (3,41%) спричинило зростання показника валюти балансу на 1014486 тис. грн. (3,78%).

Виробничо-господарська діяльність суб'єкта господарювання в 2020 році проходила за складних політичних й економічних умов, за умов введення обмежувальних заходів задля запобігання поширенню коронавірусної інфекції COVID-19. В 2020 році зросли ціни на матеріали, комплектуючі вироби (індекс цін виробників промислової продукції в Україні за 2020 рік до грудня 2019 р. становив 114,5%), енергоносії (індекс цін постачання газу, електроенергії, кондиціонованого повітря і пари за 2020 р. до грудня 2019 р. становив 103,9%). Проведена робота із покращення ефективності застосування ресурсів, зокрема із енергозбереження, частково зменшила вплив вказаних факторів на ріст собівартості продукції. До того ж, за період 2019-2020 років господарюючим суб'єктом здійснена робота із оптимізації витрат, зокрема скорочення персоналу на 4888 осіб (22,32%). Таким чином, другим головним чинником поліпшення фінансових показників ПАТ «Мотор Січ» в 2020 році являється суттєве скорочення персоналу підприємства.

Китай	2478,3	23,12	1836,2	21,17	1732,3	24,52	-642,1	-1,95	-103,9	3,35
АОЕ	1955,2	18,24	1680,9	19,38	1351,5	19,13	-274,3	1,14	-329,5	-0,25
Індія	1710,8	15,96	1537,8	17,73	1153,0	16,32	-173,0	1,77	-384,9	-1,41
Алжир	1229,5	11,47	962,8	11,10	789,1	11,17	-266,7	-0,37	-173,6	0,07
М'янма	1051,6	9,81	877,8	10,12	703,6	9,96	-173,8	0,31	-174,1	-0,16
Інші країни	2293,9	21,40	1778,1	20,50	1335,2	18,90	-515,9	-0,90	-442,9	-1,60
Всього	10719,4	100,0	8673,58	100,0	7064,70	100,0	-2045,8	-	-1608,9	-

Джерело: складено автором за даними підприємства

Не дивлячись на деякі коливання структури міжнародної економічної діяльності ПАТ «Мотор Січ» за країнами за період спостереження, найбільш значними споживачами в далекому зарубіжжі у 2020 році були замовники з Алжиру, Китаю, Індії, ОАЕ, М'янми, оскільки на кшталт, частка Китаю більша (від 21,17 до 24,52%), ніж питома вага країн, які не належать до першої п'ятірки країн-імпортерів продукції ПАТ «Мотор Січ» (від 18,90 до 21,40%).

Далі розглянемо товарну структуру міжнародної економічної діяльності ПАТ «Мотор Січ» (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Динаміка товарної структури міжнародної економічної діяльності ПАТ «Мотор Січ» за 2018-2020 рр.,

Країна	Роки						Відхилення, +/-			
	2018		2019		2020		2019/2018		2020/2019	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Серійні авіадвигуни різних модифікацій й типів	6730,7	62,79	52596,60	60,64	4366,69	61,81	45865,89	-2,15	-48229,91	1,17
Вертолітна техніка	1009,8	9,42	10338,91	11,92	819,51	11,6	9329,14	2,5	-9519,40	-0,32
Середній та капітальний ремонт авіадвигунів	1430,0	13,34	11310,35	13,04	916,29	12,97	9880,38	-0,3	-10394,06	-0,07
Поставки запасних частин до авіадвигунів, а також нестандартного устаткування	1032,3	9,63	8795,01	10,14	729,08	10,32	7762,73	0,51	-8065,93	0,18
Спеціальне	516,7	4,82	3694,95	4,26	233,14	3,3	3178,27	-0,56	-3461,81	-0,96

технологічне оснащення і техдокументація										
Всього	10719,4	100	86735,81	100	7064,70	100	76016,43	-	-79671,12	-

Джерело: складено автором за даними підприємства

Таким чином, як видно, кошти від міжнародної економічної діяльності ПАТ «Мотор Січ» надходили за поставку серійних авіадвигунів різних модифікацій та типів, вертолітну техніку, поставку запасних частин до авіадвигунів, середній та капітальний ремонт авіадвигунів, а також нестандартного устаткування, спеціального технологічного оснащення і техдокументації.

Більшу частку в питомій вазі товарної структури міжнародної економічної діяльності ПАТ «Мотор Січ» за 2018-2020 рр. становили серійні авіадвигуни різних модифікацій й типів (від 60,64 до 62,79%). Наступне місце за таким видом діяльності як середній та капітальний ремонт авіадвигунів (від 12,97 до 13,34%). Коливання за роками незначне.

Розглянемо чинники, що здійснили негативний вплив на фінансово-господарську діяльність ПАТ «Мотор Січ» у 2020 році: оплата вимушеного простою робітників без створення матеріального еквіваленту праці внаслідок запровадження карантину і введення обмежувальних протиепідемічних заходів задля запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2; часткова втрата зовнішніх ринків збуту; довгостроковий процес імпортозаміщення матеріалів і комплектуючих виробів; збільшення частки продукції, яка являється інноваційною для суб'єкта господарювання, в обсягу реалізації; зниження попиту на певні види продукції, які вироблялись господарюючим суб'єктом протягом багатьох років. Проте, необхідно відзначити, що дивлячись на вплив негативних чинників, ПАТ «Мотор Січ» одержало в 2020 р. чистий прибуток в розмірі 636,7 млн.грн.

Основні проблеми, які здійснюють істотний вплив на діяльність ПАТ «Мотор Січ», можна поділити на економічні і політичні. Проблеми економічного характеру: зміна нормативно-правової бази у сфері зовнішньоекономічної,

банківської діяльності й можливі зміни податкової політики. Проблеми політичного характеру: ймовірність зміни курсу роботи уряду, пріоритетних напрямків його діяльності у питаннях підтримки промислових підприємств.

З огляду на те, що попит на продукцію авіадвигунобудування на внутрішньому ринку України є незначним, розширення виробництва та збільшення обсягів реалізації для ПАТ «Мотор Січ» можливо лише за рахунок зовнішніх ринків. Цьому в значній мірі стає на заваді складна процедура одержання дозволів Державної служби експортного контролю. До того ж, потрібно відзначити недосконалість чинного валютного законодавства.

У 2021 році і подальшій перспективі в планах ПАТ «Мотор Січ» продовжити співробітництво із традиційними партнерами в дальньому зарубіжжі. Виконувати раніше підписані та нові укладені контракти на ремонт і поставку вертолітної техніки та авіаційних двигунів різних типів, поставку запасних частин: для Китаю – поставка двигунів АІ-322, поставка запасних частин до двигунів АІ-322, АІ-25ТЛК, нестандартного устаткування та спеціального технологічного оснащення, а також ремонт двигунів різних типів; для Індії – ремонт двигунів різних модифікацій й типів, поставка запасних частин до авіадвигунів різних модифікацій й типів; для Алжиру – поставка авіадвигунів різних типів, ремонт двигунів сімейства ТВ3-117 різних модифікацій, АІ-9В, АІ-25ТЛ, ремонт та поставку запчастин до них. В рамках тривалих партнерських відносин у 2021 році передбачено виконання контрактів із партнерами з Шрі-Ланки, Бангладеш, Сінгапуру, М'янми, ОАЕ, Пакистану, Південної Кореї, Ефіопії, Польщі, Великобританії, Чехії, Канади, Словаччини та інших країн, де експлуатуються вертольоти і літаки із двигунами виробництва ПАТ «Мотор Січ».

Висновки до розділу 1

Вивчивши теоретичні основи міжнародної діяльності економічних суб'єктів в умовах глобалізації, можемо підвести підсумки, що глобалізація означає, насамперед, зростаючий взаємозв'язок національних економік, посилення взаємозалежності та взаємовпливу різних факторів та сфер діяльності в галузі світового господарства, що спричинене якісно новим рівнем інтернаціоналізації, розширенням інтенсифікації та масштабів транскордонних переміщень товарів, послуг, капіталів, інформації та робочої сили, що супроводжується утворенням транснаціональних промислово-виробничих, фінансових, телекомунікаційних та інших мереж. Глобалізація здійснює суттєвий вплив на зовнішньоекономічну діяльність суб'єктів міжнародного бізнесу. Сучасний міжнародний бізнес демонструє досить високий рівень організації, складні різноманітні та гнучкі системи управління, які дають змогу здійснювати господарську діяльність на глобальному рівні.

Дослідження виконане на матеріалах суб'єкта міжнародного бізнесу: публічного акціонерного товариства «Мотор Січ». Проаналізувавши за даними фінансової звітності підприємства основні фінансово-економічні показники діяльності ПАТ «Мотор Січ», можемо зробити висновок, що зростання суми доходу ПАТ «Мотор Січ» у 2020 році свідчить про збільшення масштабів його діяльності та зміцнення позицій на ринку, зважаючи на той факт, що частково це зростання відбулося за рахунок збільшення обсягів виробництва. Негативним фактом є зафіксований збиток у 2019 р., тому керівництву необхідно вживати заходи для стабілізації показників.

Основним джерелом надходження грошових коштів для АТ «Мотор Січ» є виконання експортних контрактів з авіаційної та наземної техніки.

За географічною (територіальною) ознакою ринки збуту ПАТ «Мотор Січ» поділяються на внутрішній (загальнодержавний) ринок – ринок України і зовнішній ринок – далеке зарубіжжя та країни СНД. Основним ринком збуту протягом 2018-2020 рр. були країни далекого зарубіжжя. ПАТ «Мотор Січ» приділяє велику увагу збереженню і розширенню ринків збуту в регіонах, де

експлуатується авіатехніка з двигунами, які виробило підприємство. Найбільш тверді позиції ПАТ «Мотор Січ» займає на ринках Азії, Близького Сходу, Африки і Латинської Америки.

Зважаючи на незначний попит на продукцію авіадвигунобудування на внутрішньому ринку України, розширення виробництва і збільшення обсягів реалізації для ПАТ «Мотор Січ» можливо тільки за рахунок зовнішніх ринків, тому необхідно провести оцінку сприятливості умов міжнародної економічної діяльності для аналізованого підприємства.

РОЗДІЛ 2

ШЛЯХИ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «МОТОР СІЧ» В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

2.1. Оцінка сприятливості умов міжнародної економічної діяльності для ПАТ «Мотор Січ»

Формою міжнародної підприємницької діяльності ПАТ «Мотор Січ» являється експансія на закордонні ринки, в тому числі експорт, таким чином можливе оцінювання сприятливості середовища міжнародного бізнесу через індексний метод.

В основі індексного методу є узагальнення результатів експертно-аналітичних досліджень міжнародних економічних процесів за основними рейтинговими системами.

Беручи до уваги те, що ПАТ «Мотор Січ» експортує власні товари до значної кількості країн, ми вважаємо, що господарюючому суб'єкту необхідно не розширювати географію торгівлі, а збільшувати обсяг продажу до вже існуючих країн-партнерів. Проведемо аналіз 5 провідних країн-імпортерів продукції підприємства (Алжир, Китай, Індія, Об'єднані Арабські Емірати) для виявлення напрямків та можливостей нарощування обсягу торгівлі в найближчій перспективі.

Беручи до уваги відмову від торгівлі з підприємствами РФ і політичний скандалу 2021 року з Китаєм (китайські підприємці подали в суд на уряд України за відмову надати їм у володіння активи ПАТ «Мотор Січ», які вони нелегально придбали) пропонуємо розширити ринки міжнародної економічної діяльності. Перспективним напрямком вважаємо Сполучені Штати Америки.

Застосування індексного методу дає змогу обґрунтувати вибір найліпшої із точки зору передбачуваності і прозорості умов ведення бізнесу приймаючої країни. Задля вибору оптимальної приймаючої країни проведемо ранжування потенційних та діючих приймаючих країн за агрегованим показником, який дає

зможу оцінити сприятливість національного середовища для міжнародного бізнесу за окремими його складовими. Структура та показники складових агрегованого показника стану бізнес-середовища країни наведені у Додатку Є.

Агрегований показник стану бізнес-середовища країни розрахуємо за формулою:

$$I = \frac{I}{N} \sum_{i=1}^N \frac{I}{M_i} \sum_{j=1}^{M_i} k_{ij}, \quad (2.1)$$

де I – агрегований показник стану бізнес-середовища приймаючої країни;

S_i – оцінка i -тої складової бізнес-середовища країни ($i=1, \dots, N$);

N – кількість складових бізнес середовища країни;

k_{ij} – оцінка j -го індикатору i -тої складової бізнес-середовища країни ($j=1, \dots,$

M_i);

M_i – кількість індикаторів оцінювання стану i -тої складової бізнес-середовища країни.

Ранжування країн за агрегованими показниками здійснено через порівняння оцінок (*Score*), які перебувають в діапазоні від 1 (*min*) до 100 (*max*).

Одержані результати оцінки сприятливості бізнес-середовища для ПАТ «Мотор Січ» на потенційних та діючих закордонних ринках збуту представимо в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Агрегований показник стану бізнес-середовища приймаючої країни

Країна	Агрегований показник
Китай	4761,49
АОЕ	5611,97
Алжир	2552,53
Індія	3677,24
США	6431,57

Джерело: розраховано автором

Відповідно до даних таблиці, можна сказати, що найбільший агрегований показник стану бізнес-середовища мають Сполучені Штати Америки (6431,57), на

другому місці Об'єднані Арабські Емірати (5611,97) й закриває трійку лідерів Китай (4761,49).

Рішення про вибір приймаючої країни ухвалюємо в контексті вдосконалення фінансової стратегії ПАТ «Мотор Січ», як провідного аспекту міжнародної підприємницької діяльності, отже проаналізуємо інформацію по країнам, що являються потенційними чи діючими партнерами ПАТ «Мотор Січ».

Оцінка економічної свободи (Index of Economic Freedom) Китаю складає 58,4, тому економіка країни на 107-му місці в індексі 2021 року. Загальний бал Китаю зменшився на 1,1 бали у порівнянні із 2020 роком, в першу чергу за рахунок погіршення фіскального стану. Китай посідає 20 місце з-поміж 40 країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону, а його загальний бал нижчий за регіональні і світові середні показники. Китай залишається здебільшого невилною економікою. Деякі поліпшення оцінки економічної свободи за останні роки головним чином являється результатом підвищення свободи бізнесу й ефективності судової діяльності, показників прав власності. В цілому економічній свободі, яка наявна в Китаї, як і раніше бракує широти й глибини, і уряду потрібно забезпечити розуміння і впровадження змін в дружній політиці по всій країні, а не тільки в Пекіні або великих комерційних центрах. Вплив COVID-19 на економічне зростання: відповідно до прогнозів показник зменшиться до 1,9% за рік [22] (рис. 2.1).

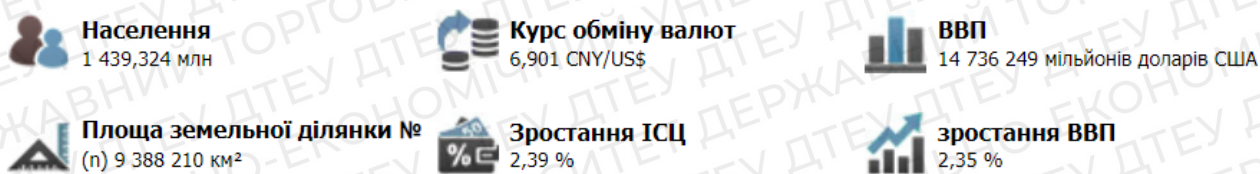

Рис. 2.1. Загальна інформація про Китай

Джерело: [29]

Таким чином, не дивлячись на складну економічну ситуацію у світі викликану пандемією, Китай в 2020 році показує зростання індексу споживчих цін (ІСЦ) на 2,39% та внутрішнього валового продукту (ВВП) на 2,35%.

Розглянемо динаміку міжнародної торгівлі Китаю за 2005-2020 рр. (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Динаміка міжнародної торгівлі Китаю, млн. дол США

Показник	2005	2010	2015	2020
Експорт товарів	761 953	1 577 754	2 273 468	2 591 121
Імпорт товарів	659 953	1 396 247	1 679 566	2 055 752
Баланс торгівлі товарами	102 000	181 507	593 902	535 369

Джерело: [29]

Як видно, показники експорту й імпорту країни збільшуються, що вказує на активну міжнародну діяльність Китаю.

Оцінка економічної свободи ОАЕ складає 76,9, що робить її економіку 14-ю найбільш вільною в Індексі 2020 року. Загальний бал країни збільшився на 0,7 бали, в першу чергу завдяки поліпшенню фінансового стану. ОАЕ займають 1-е місце з-поміж 14 країн у регіоні Близького Сходу і Північної Африки, а їх загальний бал вищий за регіональні і світові середні показники. Економіка ОАЕ 2020 року втримала власне становище в рядах здебільшого вільних. Проте додаткова економічна свобода являється важливою, якщо уряд прагне досягти успіху в диверсифікації, аби не покладатися на вуглеводневий сектор. Суттєве скорочення виплат субсидій, вірогідно, збільшить показники індексу для державних витрат і грошової свободи. Більша відкритість регулювання для іноземних інвестицій також була б плюсом.

Вплив COVID-19 на економічне зростання: за прогнозами показник скоротиться на 6,6% за рік [37] (рис. 2.2).

Рис. 2.2. Загальна інформація про ОАЕ

Джерело: [31]

Об'єднані Арабські Емірати в 2020 році показують зменшення індексу споживчих цін (ІСЦ) на 2,07% та внутрішнього валового продукту (ВВП) на 5,19%, така тенденція пов'язана, звичайно, із пандемією.

Розглянемо динаміку міжнародної торгівлі Об'єднаних Арабських Еміратів за 2005-2020 рр. (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Динаміка міжнародної торгівлі ОАЕ, млн. дол США

Показник	2005	2010	2015	2020
Експорт товарів	117 287	214 000	300 477	306 407
Імпорт товарів	84 654	165 000	263 417	226 367
Баланс торгівлі товарами	32 633	49 000	37 059	80 040

Джерело: [31]

Відповідно до даних табл. 2.3, можна підсумувати, що показники імпорту країни в 2020 році знизились, а показники експорту збільшилися, що спричинило зростання балансу торгівлі товарами.

Оцінка економічної свободи Алжиру складає 49,7, що робить його економіку 162-м найбільш вільною в Індексі 2020 року. Загальний бал країни збільшився на 2,8 бали, в першу чергу завдяки покращенню фінансового стану. Алжир займає 13-є місце з-поміж 14 країн в регіоні Близького Сходу і Північної Африки, а його загальний бал нижчий за регіональні і світові середні показники. Після десятирічного спаду оцінка економічної свободи Алжиру в цьому році зросла. Він залишається репресованим, проте дуже близький до порогу для вищого рейтингу. Аби поставити країну на шлях більшої економічної свободи, уряду потрібно укріпити судову систему й інші інститути верховенства права. Фінансова свобода та більша відкритість поліпшили б інвестиційний клімат [21].

Вплив COVID-19 на економічне зростання: за прогнозами показник зменшиться на 5,5% за рік (рис. 2.3).

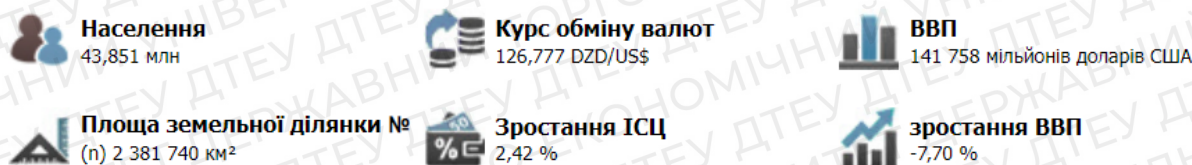

Рис. 2.3. Загальна інформація про Алжир

Джерело: [28]

Таким чином, Алжир в 2020 році показував зростання індексу споживчих цін (ІСЦ) на 2,42% та зниження внутрішнього валового продукту (ВВП) на 7,70%.

Розглянемо динаміку міжнародної торгівлі Алжиру за 2005-2020 рр. (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Динаміка міжнародної торгівлі Алжиру, млн дол США

Показник	2005	2010	2015	2020
Експорт товарів	46 002	57 053	34 668	21 517
Імпорт товарів	20 357	40 473	51 702	35 122
Баланс торгівлі товарами	25 645	16 580	-17 034	-13 605

Джерело: [28]

Як видно, показники експорту й імпорту країни знизились в 2020 році, що вказує на зниження активності міжнародної діяльності Алжиру.

Оцінка економічної свободи Індії складає 56,5, що робить її економіку 121-ю найбільш вільною в Індексі 2020 року. Загальна оцінка країна є незмінною, а поліпшення свободи бізнесу компенсується зменшенням ефективності судової діяльності й іншими показниками. Індія посідає 26 місце з-поміж 40 країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону, а її загальний бал нижчий за регіональні і світові середні показники. В 2020 році індійська економіка утримується в середньому діапазоні в основному невольної категорії. Рух до більшої економічної свободи вимагатиме широких та істотних реформ. Крім заходів для зміцнення верховенства права і поліпшення фіскального здоров'я, уряду необхідно реформувати податковий кодекс і збільшити фінансову свободу, трудовий кодекс й режим інвестування.

Вплив COVID-19 на економічне зростання: за прогнозами показник скоротиться на 10,3% за рік [33] (рис. 2.4).

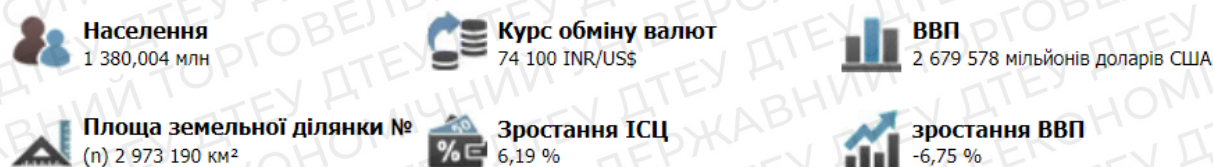

Рис. 2.4. Загальна інформація про Індію

Джерело: [30]

В 2020 році Індія показує збільшення індексу споживчих цін (ІСЦ) на 6,19% та зниження внутрішнього валового продукту (ВВП) на 6,75%.

Розглянемо динаміку міжнародної торгівлі Індії за 2005-2020 рр. (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Динаміка міжнародної торгівлі Індії, млн. дол США

Показник	2005	2010	2015	2020
Експорт товарів	99 616	226 351	267 951	276 227
Імпорт товарів	142 870	350 233	394 131	371 920
Баланс торгівлі товарами	-43 254	-123 881	-126 180	-95 693

Джерело: [30]

Відповідно до даних табл. 2.5, можна сказати, що показник експорту країни збільшується протягом усього аналізованого періоду, а показник імпорту знизився в 2020 році, що вказує на зменшення ввезення товарів в Індію, й відповідно певне зниження активності міжнародної діяльності країни.

Оцінка економічної свободи США складає 74,8, що робить її економіку 20-ю найбільш вільною в Індексі 2021 року. Загальний бал країни зменшився на 1,8 бали, в першу чергу внаслідок погіршення фінансового стану. США займають 3-є місце з-поміж 32 країн в Північній та Південній Америці, а їхній загальний бал вищий за регіональні і світові середні показники. США одержали найнижчу оцінку і найнижчий рейтинг в індексі, хоча вони залишаються «в основному вільними». Головними перешкодами на шляху до більшої економічної свободи в

США як і раніше залишаються нестабільний рівень боргу, надмірні державні витрати і нав'язливе регулювання сфери фінансового сектора й охорони здоров'я.

Вплив COVID-19 на економічне зростання: за прогнозами показник скоротиться на 4,3% за рік [38] (рис. 2.5).

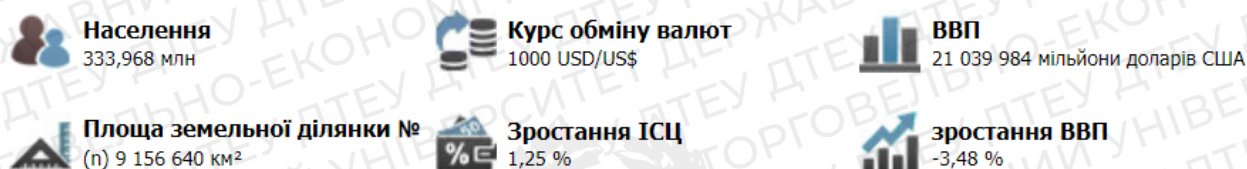

Рис. 2.5. Загальна інформація про США

Джерело: [32]

Таким чином, з огляду на складну економічну ситуацію у світі пов'язану із пандемією, в 2020 році Сполучені Штати Америки показують зниження внутрішнього валового продукту (ВВП) на 3,48% та не суттєве зростання індексу споживчих цін (ІСЦ) на 1,25%.

Розглянемо динаміку міжнародної торгівлі США за 2005-2020 рр. (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Динаміка міжнародної торгівлі США, млн дол США

Показник	2005	2010	2015	2020
Експорт товарів	901 082	1 278 495	1 502 572	1 431 638
Імпорт товарів	1 732 706	1 969 184	2 315 301	2 407 545
Баланс торгівлі товарами	-831 624	-690 689	812 729	-975 907

Джерело: [32]

Як видно, збільшення показника імпорту Сполучених Штатів Америки в 2020 році водночас зі зменшенням експорту зумовило появу негативного балансу торгівлі товарами. Країна нарощує обсяги ввезення товарів, отже можна говорити щодо активної міжнародної діяльності Сполучених Штатів Америки.

Проведемо аналіз ставки податків в країнах-партнерах ПАТ «Мотор Січ» (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Ставки податків в аналізованих країнах у 2020 році

Показник	Китай	ОАЕ	Алжир	Індія	США
Ставка корпоративного податку	25	0	26	25,17	21
Ставка податку на доходи фізичних осіб	45	0	35	42,74	37
Ставка податку з продажів	13	5	19	18	0
Ставка соціального страхування	48	17,5	35	24	15,3
Ставка соціального страхування для компаній	27	12,5	26	12	7,65
Ставка соціального страхування для працівників	11	5	9	12	7,65

Джерело: [36]

Можна підсумувати, що в усіх аналізованих країнах, окрім Об'єднаних Арабських Еміратів, високі ставки податків, в той же час найвищі в Індії та Китаї.

Грунтуючись на здійсненому дослідженні, вважаємо, що найперспективнішими напрямками розширення міжнародної економічної діяльності для ПАТ «Мотор Січ» може бути зростання обсягу експорту до Китаю, чи розширення географії збуту через вихід на ринки Сполучених Штатів Америки.

2.2. Рекомендовані ПАТ «Мотор Січ» напрямки трансформації міжнародної діяльності в умовах глобалізації

На даному етапі стратегія зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Мотор Січ» є достатньо розвиненою. Стратегічна концепція ПАТ «Мотор Січ» – стратегія зростання на основі широкомасштабної диверсифікації виробництва, розширення та зміцнення власних позицій на ринку авіаційної техніки і послуг у її експлуатації. Одним із головних інструментів стратегічного управління, які дозволяють оцінити проблеми на шляху розвитку компанії, являється SWOT-аналіз. У табл. 2.8 представлено SWOT-аналіз ПАТ «Мотор Січ».

Таблиця 2.8

SWOT-аналіз ПАТ «Мотор Січ»

	Можливості:	Загрози:
	1) високий ступінь зносу авіаційних парків країн СНД; 2) створення авіадвигунів 5-го покоління протягом декількох років; 3) розширення ринків збуту чи зростання обсягів збуту; 4) зростання потреб в авіатехніці; 5) держзамовлення на поставку вертольотів	1) низький рівень витрат на НДДКР; 2) подорожчання імпортованих сировини і комплектуючих; 3) посилення конкуренції на ринку авіадвигунів; 4) загострення стосунків між Україною і Російською Федерацією; 5) недостатня законодавча урегульованість галузі; 6) політична нестабільність
Сильні сторони: 1) низька частка позикових коштів; 2) досвідчений та кваліфікований персонал; 3) повний цикл створення авіадвигунів; 4) міцні позиції на ринку СНД, тривалі історичні зв'язки із великими клієнтами; 5) виробництво двигунів із унікальними характеристиками, диверсифікована продуктова лінійка	1) зростання частки ринку завдяки гарній репутації; 2) підвищення кваліфікації персоналу; 3) створення авіадвигунів 5-го покоління; 4) зростання кількості споживачів і партнерів; 5) розширення асортименту послуг і продукції; 6) збільшення частки ринку через виробництво двигунів із унікальними характеристиками	1) міцні позиції на міжнародному ринку зумовлюватимуть стабільний фінансовий стан підприємства; 2) внаслідок наявності власних коштів зменшувати залежність від постачальників
Слабкі сторони: 1) низький рівень контролю операційної діяльності з боку міноритарних акціонерів; 2) висока частка продажу в Росії; 3) недостатня ємність внутрішнього ринку	1) впровадження високих технологій у процеси виробництва; 2) прагнення до лідерства за витратами; 3) наступальна маркетингова політика; 4) диверсифікація задля мінімізації ризиків	1) потреба в залученні фінансового капіталу; 2) розширення обсягу поставок на існуючі ринки збуту чи пошук нових

Джерело: складено автором

Згідно із результатами здійсненого стратегічного аналізу зовнішнього середовища ПАТ «Мотор Січ» через інструменти SWOT-аналізу, можемо сказати, що є потреба у перегляді і заміні стратегічних планів підприємства його керівництвом.

Здійснивши аналіз діяльності ПАТ «Мотор Січ», видно, що господарюючий суб'єкт має безперечну конкурентну перевагу у якості власної продукції і відносно стабільну прихильність споживача, таким чином основні зусилля керівництва варто направляти на її збереження із застосуванням наявного фінансового потенціалу. Беручи до уваги складне політичне становище країни, невизначеність майбутнього, варто здійснювати активну політику пошуку і закріплення на нових ринках задля того аби залишити попередні обсяги прибутків. ПАТ «Мотор Січ» повинно розширювати ринки збуту продукції як всередині країни, так й як за кордоном.

Одним із перспективних шляхів вдосконалення експортної діяльності на господарюючому суб'єкті на майбутнє являється розробка стратегій розвитку виробництва на середньо- і довгострокову перспективи. Застосовуючи стратегію удосконалення діяльності, ПАТ «Мотор Січ» може скористатися наступними альтернативами інтенсивного зростання: розвиток первинного попиту через залучення нових користувачів товару; збільшення частки ринку за допомогою залучення покупців фірм-конкурентів за допомогою активних маркетингових заходів.

Застосовуючи стратегію товарної експансії, можна використати такі альтернативні варіанти реалізації стратегії: розширення товарної номенклатури та асортименту продукції, що випускається, додання споживчих характеристик товару. Використовуючи стратегію розвитку ринку, можна скористатися наступними альтернативами: вихід на нові ринки всередині країни і в інших країнах; освоєння нових сегментів на тому ж ринку. ПАТ «Мотор Січ» повинно приділяти більше уваги науково-технічним розробкам, які дадуть змогу розширити продуктову лінійку, вдосконалити виробництво, зменшити загальні витрати, поліпшити якість продукції. Вагоме значення відіграє залучення інвестицій в інноваційну діяльність господарюючого суб'єкта.

Таким чином, одним із перспективних напрямків розвитку суб'єкта господарювання являється співпраця з іноземними партнерами. Спільна розробка і виробництво військово-транспортних й транспортних літаків являється гарним

досвідом світового авіабудування. В наш час більшість авіабудівних компаній об'єднуються з метою спільної діяльності. ПАТ «Мотор Січ» має всі шанси зміцнитися на світовому ринку, застосовуючи досвід провідних компаній.

Ефективна організаційна форма авіабудівної компанії на ринку має водночас забезпечувати: гнучкість та мобільність реагування на зміни зовнішніх чинників; інтеграцію основних ланок виробництва авіатехніки; організацію післяпродажного обслуговування та стимулювання споживачів; модернізацію основних фондів; фінансування крупномасштабних досліджень; здійснення серійного виробництва авіатехніки із додержанням відповідних вимог до організації виробничого процесу; реалізацію стратегії диверсифікації. Перспективними напрямками для експорту продукції ПАТ «Мотор Січ» являються ринок Сполучених Штатів Америки, Китаю і Європи.

Розширення зовнішньоекономічної діяльності може проходити через розробку нової продукції, що створить власну ринкову нішу, або відвоювання позицій конкурентів. ПАТ «Мотор Січ» володіє можливістю реалізації цих двох варіантів розвитку. Ключовою метою господарюючого суб'єкту на даний момент являється завоювання стійких позицій на ринку США і Європи, відкриття нових ринків збуту, за умови повного завантаження виробничих потужностей. Найліпші форми міжнародної економічної інтеграції ПАТ «Мотор Січ» може бути консорціум (з метою захоплення нових ринків збуту), вертикальний концерн (із збереженням юридичної самостійності) або злиття шляхом викупу акцій.

Вертикальна інтеграція спрямована на з'єднання в єдиному технологічному ланцюзі підприємств різних галузей промисловості. Така інтеграція дає змогу зменшити собівартість виробництва та підвищити конкурентоспроможність й ефективність кінцевого виробника. Потенційними контрагентами для здійснення міжнародної економічної інтеграції були вибрані наступні компанії: Boeing Defense, Boeing Commercial Airplanes, Boeing Helicopters, Space & Security, Airbus Helicopters, Safran, Bombardier Aerospace, Airbus Defence and Space, Авіаційний комплекс ім. Іллюшина, ПАТ «Сухой», Beijing Skyrizon Aviation Industry Investment Co., Ltd, Airbus SE (рис. 2.6).

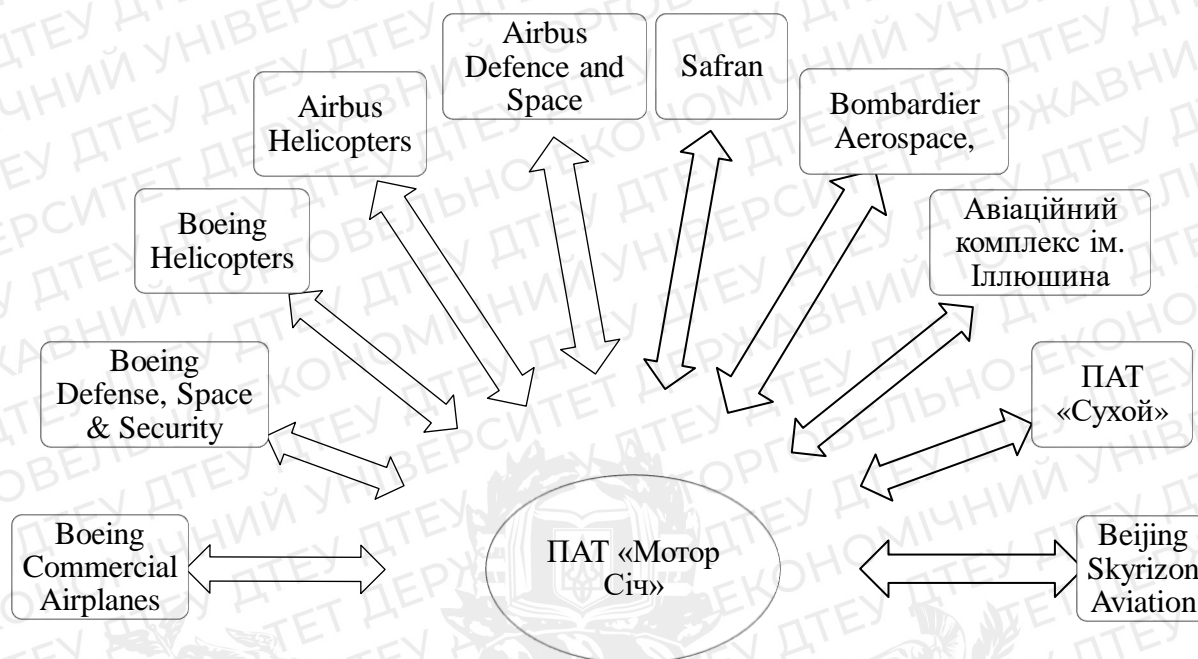

Рис. 2.6. Потенційні контрагенти процесу мікроінтеграції ПАТ «Мотор Січ»

Джерело: побудовано автором

Обрані компанії являються найбільшими аерокосмічними підприємствами, які займаються виготовленням авіаційної техніки. Ці корпорації виступають кінцевими виробниками літаків. До розгляду були залучені передові російські підприємства, так як вони являються вагомою часткою ринку світового авіабудування. ПАТ «Мотор Січ» співпрацювало зі згаданими російськими контрагентами, але було вимушене зупинити спільну діяльність через політичні причини. В той же час дані компанії донині залишаються найближчими в інтеграційноу аспекті, продукція ПАТ «Мотор Січ» була розроблена саме для даних господарюючих суб'єктів, таким чином не потребує тотальних змін або переробки.

Відкритими можливостями для підприємства лишається ринок Китаю, США і Європи. На ринку Китаю авіабудування лише починає набирати обороти, отже тут необхідні розробки, створення нових моделей двигунів для нових літаків, в той час як на ринку США і Європи авіабудування є високорозвиненим. Провідні компанії, застосовуючи всі власні ресурси і потенціал, намагаються обігнати одне одного у гонці останніх розробок й ефективніших літаків. Рівень

конкуренції дуже високий, тож навіть незначне покращення або оновлення відіграють вагому роль.

ПАТ «Мотор Січ» досить складно конкурувати із такими підприємствами як CFM International, Rolls Royce, Pratt and Whitney, General Electric, хоча характеристики деяких двигунів схожі. Створювати нову нішу на ринку, шляхом фінансової підтримки партнера, ПАТ «Мотор Січ» значно легше.

ПАТ «Мотор Січ» працювало на ринку Китаю, але наявна політична ситуація (китайські бізнесмени подали до суду на український уряд за відмову віддати їм активи підприємства, що вони нелегально купили) заблокувала даний варіант розвитку. Отже, єдиним варіантом розвитку являється економічна інтеграція із підприємствами США і Європи. Короткий аналіз інтеграційного потенціалу із обраними суб'єктами господарювання подано в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Інтеграційний потенціал ПАТ «Мотор Січ» з контрагентами

Boeing Commercial Airplanes / Airbus SE	
Сильні сторони Подібність авіадвигунів CFM56 та Д436, для будівництва серії Boeing 737, A320, A340 Подібність авіадвигунів GE9056 та Д18Т, для будівництва серії Boeing 777 Подібність двигунів для Airbus A320 neo, LEAP та Д136 Дешевша собівартість виробництва Орієнтація на вузькофюзеляжні літаки	Слабкі сторони Територіальна віддаленість Різні законодавчі, митні та валютні регулювання Недостатньо автоматизоване виробництво
Можливості Серійне виробництво та реалізація авіадвигунів Виробництво авіадвигунів для другорядних літаків Повне завантаження виробничих потужностей ПАТ «Мотор Січ»	Загрози Недостатні потужності для виробництва великих партій серійних авіадвигунів Недостатня ресурсна база комплектуючих та матеріалів Повне завантаження виробництва для Boeing та втрата інших партнерів
Boeing Defense, Space & Security / Airbus Defence and Space	
Сильні сторони Подібність авіадвигунів CFM56 та Д436, для будівництва Boeing 737 Airborne	Слабкі сторони Акцент на системах локації та навігації, програмного забезпечення Немає аналогу двигуну для B-1B Lancer Відсутнє виробництво космічної техніки
Можливості Виробництво двигунів для воєнних літаків	Загрози Непродуктивна кооперація через різнонаправленість діяльності партнера
Boeing Helicopters / Airbus Helicopters	

Сильні сторони Повне виробництво гелікоптерів та комплектуючих до них Інноваційне виробництво гвинтів для гелікоптера Нове обладнання та устаткування	Слабкі сторони Орієнтація ПАТ «Мотор Січ» на авіадвигуни для літаків, а не для гелікоптерів Відсутність конкурентних позицій на ринку гелікоптерів
Можливості Активний розвиток галузі Завантаження виробничих потужностей	Загрози ПАТ «Мотор Січ» не має достатньо досвіду у виробництві гелікоптерів
Bombardier Aerospace	
Сильні сторони Виробництво вузькофюзеляжних літаків та короткого слідування Подібність двигунів для Bombardier Global Express, Rolls-Royce BR700 та Д436	Слабкі сторони Тісні взаємовідносини з компанією Honeywell щодо поставки Garrett TFE731 для літаків Bombardier Відсутня космічна продукція
Можливості Активна співпраця щодо двигунів для легких літаків короткого слідування	Загрози Законодавчі особливості процесу інтеграції Ретельний вибір та тісні зв'язки з постачальниками комплектуючих Високий бар'єр започаткування співпраці

Джерело: складено автором за даними сайтів підприємств

Проаналізований інтеграційний потенціал різних підприємств вказує, що найкращі передумови для інтеграції у ПАТ «Мотор Січ» є з наступними компаніями: Bombardier Aerospace, Airbus SE, Boeing Commercial Airplanes.

Висновки до розділу 2

Формою міжнародної підприємницької діяльності ПАТ «Мотор Січ» є експансія на закордонні ринки, зокрема експорт, тому можливе оцінювання сприятливості середовища міжнародного бізнесу за допомогою індексного методу. Індексний метод ґрунтується на узагальненні результатів експертно-аналітичних досліджень міжнародних економічних процесів за основними рейтинговими системами. Згідно з розрахунками найбільший агрегований показник стану бізнес-середовища мають Сполучені Штати Америки (6431,57), на другому місці Об'єднані Арабські Емірати (5611,97) і завершає трійку лідерів Китай (4761,49).

На основі проведеного дослідження, вважаємо, що найбільш перспективними напрямками розширення міжнародної економічної діяльності для

ПАТ «Мотор Січ» може бути збільшення обсягу експорту до Китаю, або розширення географії збуту за допомогою виходу на ринки США.

Виходячи з результатів проведеного стратегічного аналізу зовнішнього середовища ПАТ «Мотор Січ» за допомогою інструментів SWOT-аналізу, можна сказати, що існує необхідність перегляду та заміни стратегічних планів підприємства його керівництвом.

Одним із перспективних напрямків розвитку підприємства є співпраця з іноземними партнерами. Спільна розробка та виробництво транспортних і військово-транспортних літаків є гарним досвідом світового авіабудування. На сьогоднішній день більшість авіабудівних компаній об'єднуються задля спільної діяльності. ПАТ «Мотор Січ» має всі шанси зміцнитися на світовому ринку, використовуючи досвід провідних компаній.

Перспективними напрямками для експорту продукції ПАТ «Мотор Січ» є ринок Європи, Китаю та США.

Проаналізований інтеграційний потенціал різних підприємств вказує, що найкращі передумови для інтеграції у ПАТ «Мотор Січ» є з такими компаніями як: Boeing Commercial Airplanes, Airbus SE, Bombardier Aerospace.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Здійснивши аналіз теоретичних основ міжнародної діяльності економічних суб'єктів за умов глобалізації, можемо підбити підсумки, що глобалізація означає, в першу чергу, зростаючий взаємозв'язок національних економік, посилення взаємовпливу і взаємозалежності різних сфер і факторів діяльності у галузі світового господарства, що обумовлено якісно новим рівнем інтернаціоналізації, розширенням інтенсифікації і масштабів транскордонних переміщень товарів, капіталів, послуг, робочої сили й інформації, що супроводжується утворенням транснаціональних фінансових, телекомунікаційних, промислово-виробничих й інших мереж. Глобалізація здійснює істотний вплив на зовнішньоекономічну діяльність суб'єктів міжнародного бізнесу. В наш час міжнародний бізнес показує доволі високий рівень організації, складні різноманітні і гнучкі системи управління, що дозволяє на глобальному рівні здійснювати господарську діяльність.

Дослідження здійснене на матеріалах суб'єкта міжнародного бізнесу: публічного акціонерного товариства «Мотор Січ». Здійснивши аналіз відповідно до даних фінансової звітності підприємства основні фінансово-економічні показники діяльності ПАТ «Мотор Січ», можемо підсумувати, що збільшення суми доходу ПАТ «Мотор Січ» в 2020 році вказує на зростання масштабів його діяльності і зміцнення позицій на ринку, беручи до уваги той факт, що частково дане зростання відбулося завдяки збільшенню обсягів виробництва. Негативним фактом являється зафіксований збиток в 2019 р., таким чином керівництву потрібно вживати заходи з метою стабілізації показників.

Головним джерелом надходження грошових коштів для АТ «Мотор Січ» виступає виконання експортних контрактів із наземної й авіаційної техніки.

За галузевою ознакою ринки збуту послуг і продукції ПАТ «Мотор Січ» поділяються таким чином: ринок послуг із технічного обслуговування і ремонту авіадвигунів; ринок авіадвигунів; ринок запасних частин; ринок послуг із

модернізації і ремонту вертолітної техніки; ринок продукції загальнотехнічного призначення і товарів народного споживання.

За географічною (територіальною) ознакою ринки збуту ПАТ «Мотор Січ» поділяються на внутрішній (загальнодержавний) ринок – ринок України та зовнішній ринок – далеке зарубіжжя і країни СНД. Основним ринком збуту за період 2018-2020 рр. були країни далекого зарубіжжя. ПАТ «Мотор Січ» приділяє велику увагу розширенню та збереженню ринків збуту в регіонах, де експлуатується авіатехніка з двигунами, що виробило підприємство. Найміцніші позиції ПАТ «Мотор Січ» займає на ринках Близького Сходу, Азії, Латинської Америки та Африки.

З огляду на незначний попит на продукцію авіадвигунобудування на внутрішньому ринку нашої країни, розширення виробництва та збільшення обсягів реалізації для ПАТ «Мотор Січ» можливо лише за рахунок зовнішніх ринків, отже потрібно провести оцінку сприятливості умов міжнародної економічної діяльності для аналізованого господарюючого суб'єкта.

Формою міжнародної підприємницької діяльності ПАТ «Мотор Січ» являється експансія на закордонні ринки, в тому числі експорт, тому можливе оцінювання сприятливості середовища міжнародного бізнесу через індексний метод. Індексний метод базується на узагальненні результатів експертно-аналітичних досліджень міжнародних економічних процесів за основними рейтинговими системами. Відповідно до розрахунків найбільший агрегований показник стану бізнес-середовища мають США (6431,57), на другому місці ОАЕ (5611,97) та закриває трійку лідерів Китай (4761,49).

Грунтуючись на результатах здійсненого дослідження, вважаємо, що найбільш перспективними напрямками розширення міжнародної економічної діяльності для ПАТ «Мотор Січ» може бути збільшення обсягу експорту до Китаю, чи розширення географії збуту шляхом виходу на ринки Сполучених Штатів Америки.

Виходячи із результатів здійсненого стратегічного аналізу зовнішнього середовища ПАТ «Мотор Січ» через інструменти SWOT-аналізу, можна сказати,

що існує потреба у перегляді і заміні стратегічних планів підприємства його керівництвом.

Одним із перспективних напрямків розвитку суб'єкта господарювання виступає співпраця з іноземними партнерами. Спільна розробка і виробництво військово-транспортних та транспортних літаків являється гарним досвідом світового авіабудування. В наш час більшість авіабудівних компаній об'єднуються з метою спільної діяльності. ПАТ «Мотор Січ» має всі шанси зміцнитися на світовому ринку, використовуючи досвід провідних компаній.

Перспективними напрямками для експорту продукції ПАТ «Мотор Січ» виступає ринок Сполучених Штатів Америки, Китаю і Європи.

Проаналізований інтеграційний потенціал різних підприємств вказує, що найкращі передумови для інтеграції у ПАТ «Мотор Січ» є з такими компаніями як: Boeing Commercial Airplanes, Airbus SE, Bombardier Aerospace.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аніловська Г. Я., Яремко Л. А. Господарська глобалізація та управління зовнішньоекономічною сферою. Львів: Вид-во ЛКА, 2001. 234 с.
2. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Ринкова економіка: основні поняття і категорії: навч. посіб. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2008. 263 с.
3. Балаклицький А. І. Еволюція основних ознак держави в умовах глобалізації: дис... на здобуття наук. ступеня кан-та юрид. наук за спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень». Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України; Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, Київ, 2021. 230 с.
4. Батракова Т.І., Гайдай І.О. Розвиток міжнародного бізнесу в умовах глобалізації. Інфраструктура ринку. *Світове господарство і міжнародні економічні відносини*. 2019. Вип. 30. С. 15-20. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/30_2019_ukr/5.pdf (дата звернення: 22.12.2021)
5. Бочан І. О., Михасюк І. Р. Глобальна економіка. Київ: Знання, 2007. 403 с.
6. Глобалізація і безпека розвитку: монографія / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко, М. О. Гончаренко, В. А. Зленко та ін.; кер. авт. кол. і наук. ред. О. Г. Білорус. Київ: КНЕУ, 2001. 733 с.
7. Експорт нових авіаційних газотурбінних двигунів «Мотор Січ» (перелік). Сайт Національного промислового порталу. URL: <https://uprom.info/news/vpk/eksport-novyh-aviaczijnyh-gazoturbinnih-dvyguniv-motor-sich-u-2019-roczy-perelik/> (дата звернення: 22.12.2021)
8. Кирилов Ю. Є. Вплив процесів глобалізації на розвиток національних економік. *Ефективна економіка*. 2016. №12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5297> (дата звернення: 18.12.2021)
9. Консолідований баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2020 р. Сайт ПАТ «Мотор Січ». URL: <http://www.motorsich.com/files/1350-Fin%20Zvitnist%20Motor%20Sich%202020-10-71.pdf> (дата звернення: 21.12.2021)

10. Новіков О. Є., Садридінов Т. Ш. Систематизація наукових поглядів щодо визначення сутності терміна «зовнішньоекономічна діяльність». *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*, 2014. № 2(2). С. 183-186. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2014_2\(2\)_39](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2014_2(2)_39). (дата звернення: 22.12.2021)
11. Павлов О.І., Самофатова В.А., Кулаковська Т.А. Зовнішньоекономічна діяльність України в системі глобальних конкурентних відносин: агропродовольчий вимір : монографія. Одеса : Астропринт, 2019. 272 с. URL: <http://kaf.ep.onaft.edu.ua/wp-content/uploads/2019/02/monography-02-2019.pdf>. (дата звернення: 22.12.2021)
12. Поляков М. В. Особливості розвитку міжнародного бізнесу в умовах становлення глобальної економіки знань. *Економічний простір*. 2017. №121. С. 47–57.
13. Порошин Ю. Б. Розвиток зовнішньоекономічної діяльності підприємств в умовах глобалізації. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*, 2011. №1. С. 77-81. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitiye-vneshneekonomicheskoy-deyatelnosti-predpriyatiy-v-usloviyah-globalizatsii> (дата звернення: 19.12.2021)
14. Проміжна інформація емітента цінних паперів за 3 квартал 2021 року. Сайт ПАТ «Мотор Січ». URL: <http://www.motorsich.com/files/1334-3%20kvartal%202021.pdf> (дата звернення: 22.12.2021)
15. Про підприємство. Сайт ПАТ «Мотор Січ». URL: <http://www.motorsich.com/ukr/profile/> (дата звернення: 20.12.2021)
16. Публічне акціонерне товариство «Мотор Січ». Сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України (Smida). URL: <https://smida.gov.ua/db/prof/14307794> (дата звернення: 17.12.2021)
17. Річна інформація емітента цінних паперів за 2018 рік. Сайт ПАТ «Мотор Січ». URL: <http://www.motorsich.com/files/1257-2018.pdf> (дата звернення: 22.12.2021)

18. Річна інформація емітента цінних паперів за 2019 рік. Сайт ПАТ «Мотор Січ». URL: <http://www.motorsich.com/files/1258-2019.pdf> (дата звернення: 22.12.2021)
19. Річна інформація емітента цінних паперів за 2020 рік. Сайт ПАТ «Мотор Січ». URL: <http://www.motorsich.com/files/1366-2020%20pererozm.pdf> (дата звернення: 22.12.2021)
20. Сорос Дж. Про глобалізацію Київ: Ексмо, 2004. 244 с.
21. Algeria. Index of economic freedom. Heritage Foundation. URL: <https://www.heritage.org/index/country/algeria> (дата звернення: 22.12.2021)
22. China. Index of economic freedom. Heritage Foundation. URL: <https://www.heritage.org/index/country/china> (дата звернення: 22.12.2021)
23. Ease of doing business in Algeria. The World Bank. URL: <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploreeconomies/algeria> (дата звернення: 22.12.2021)
24. Ease of doing business in China. The World Bank. URL: <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploreeconomies/china#> (дата звернення: 22.12.2021)
25. Ease of doing business in India. The World Bank. URL: <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploreeconomies/india> (дата звернення: 22.12.2021)
26. Ease of doing business in United Arab Emirates. The World Bank. URL: <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploreeconomies/united-arab-emirates> (дата звернення: 22.12.2021)
27. Ease of doing business in United States. The World Bank. URL: <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploreeconomies/united-states> (дата звернення: 22.12.2021)
28. General profile: Algeria. Unctadstat. URL: <https://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/GeneralProfile/en-GB/012/GeneralProfile012.pdf> (дата звернення: 22.12.2021)

29. General profile: China. Unctadstat. URL:
<https://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/GeneralProfile/en-GB/156/GeneralProfile156.pdf> (дата звернення: 22.12.2021)
30. General profile: India. Unctadstat. URL:
<https://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/GeneralProfile/en-GB/356/GeneralProfile356.pdf> (дата звернення: 22.12.2021)
31. General profile: United Arab Emirates. Unctadstat. URL:
<https://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/GeneralProfile/en-GB/784/GeneralProfile784.pdf> (дата звернення: 22.12.2021)
32. General profile: United States of America. Unctadstat. URL:
<https://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/GeneralProfile/en-GB/842/GeneralProfile842.pdf> (дата звернення: 22.12.2021)
33. India. Index of economic freedom. Heritage Foundation. URL:
<https://www.heritage.org/index/country/india> (дата звернення: 22.12.2021)
34. Kacovicz A. M. Regionalization, Globalization and Nationalism: Convergent, Divergent of Overlapping. *Alternatives*. 1999. Vol. 24 (№ 4). P. 527–555.
35. The Global Competitiveness Report 2019. World Economic Forum. URL:
https://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf
(дата звернення: 22.12.2021)
36. Trading economics. <https://tradingeconomics.com/united-states/indicators>
(дата звернення: 19.12.2021)
37. United Arab Emirates. Index of economic freedom. Heritage Foundation.
URL: <https://www.heritage.org/index/country/unitedarabemirates> (дата звернення: 22.12.2021)
38. United States. Index of economic freedom. Heritage Foundation. URL:
<https://www.heritage.org/index/country/unitedstates> (дата звернення: 22.12.2021)

ДОДАТКИ

Звіт про фінансові результати ПАТ «Мотор Січ» за 2019 рік

Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МОТОР СІЧ" Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ
2020.01.01
14307794

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2019 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	10015321	12755102
<i>Чисті зароблені страхові премії</i>	<i>2010</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Премії підписані, валова сума</i>	<i>2011</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Премії, передані у перестраховування</i>	<i>2012</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Зміна резерву незароблених премій, валова сума</i>	<i>2013</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій</i>	<i>2014</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(6913055)	(7976249)
<i>Чисті понесені збитки за страховими виплатами</i>	<i>2070</i>	<i>(0)</i>	<i>(0)</i>
Валовий:	2090	3102266	4778853
прибуток			
збиток	2095	(0)	(0)
<i>Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань</i>	<i>2105</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів</i>	<i>2110</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Зміна інших страхових резервів, валова сума</i>	<i>2111</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах</i>	<i>2112</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Інші операційні доходи	2120	587135	657405
<i>Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	<i>2121</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	<i>2122</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування</i>	<i>2123</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Адміністративні витрати	2130	(1297604)	(1406195)
Витрати на збут	2150	(427064)	(481448)
Інші операційні витрати	2180	(2584944)	(1989600)
<i>Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	<i>2181</i>	<i>(0)</i>	<i>(0)</i>
<i>Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	<i>2182</i>	<i>(0)</i>	<i>(0)</i>
Фінансовий результат від операційної діяльності:	2190	0	1559015
прибуток			
збиток	2195	(620211)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	4941	22972
Інші фінансові доходи	2220	393937	64924
Інші доходи	2240	13846	32619
<i>Дохід від благодійної допомоги</i>	<i>2241</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Фінансові витрати	2250	(292543)	(253377)
Втрати від участі в капіталі	2255	(5248)	(53516)
Інші витрати	2270	(37529)	(82162)
<i>Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті</i>	<i>2275</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Фінансовий результат до оподаткування:	2290	0	1290475
прибуток			
збиток	2295	(542807)	(0)

Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(129825)	(622002)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:	2350	0	668473
прибуток			
збиток	2355	(672632)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	(951)	(194284)
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	(113)
Інший сукупний дохід	2445	(397)	(142004)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	(1348)	(336401)
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	(1348)	(336401)
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(673980)	332072

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	6003981	6959689
Витрати на оплату праці	2505	2879026	2748720
Відрахування на соціальні заходи	2510	609822	582359
Амортизація	2515	1013922	848020
Інші операційні витрати	2520	5458055	3834034
Разом	2550	15964806	14972822

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	2077990	2077990
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2077990	2077990
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	(323,69)	321,69
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	(323,69)	321,69
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Примітки: Див. "Примітки до консолідованої фінансової звітності, складеної відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності"

Керівник

С. А. Войтенко

Головний бухгалтер

А.О. Тиханський

Баланс (Звіт про фінансовий стан) за 2019 рік

Підприємство	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МОТОР СІЧ"	Дата (рік, місяць, число)	2020.01.01
Територія	ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ	за СДРПОУ	14307794
Організаційно-правова форма господарювання	Акціонерне товариство	за КОАТУУ	2310137500
Вид економічної діяльності	Виробництво повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування	за КОПФГ	230
Середня кількість працівників	27320	за КВЕД	30.30
Адреса, телефон	пр. Моторобудівників, 15, м.Запоріжжя, Шевченківський, Запорізька область, 69068, Україна, 0617204211		
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Консолідованого звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2-к), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)			
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):			
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку			v
за міжнародними стандартами фінансової звітності			

Консолідований баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31.12.2019 р.

Форма № 1-к Код за ДКУД 1801007

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	2520	10625
первісна вартість	1001	9471	19658
накопичена амортизація	1002	6951	9033
Незавершені капітальні інвестиції	1005	923902	1024183
Основні засоби	1010	6553584	6826900
первісна вартість	1011	11055187	12277372
знос	1012	4501603	5450472
Інвестиційна нерухомість	1015	49003	27908
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	60141	39922
знос інвестиційної нерухомості	1017	(11138)	(12014)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	22038	24429
інші фінансові інвестиції	1035	8616	1535
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	16007	37906
Гудвіл	1050	0	0
Гудвіл при консолідації	1055	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	299797	76984
Усього за розділом I	1095	7875467	8030470

1	2	3	4
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	13381046	13963772
<i>Виробничі запаси</i>	1101	4607626	4739945
<i>Незавершене виробництво</i>	1102	8523929	8619932
<i>Готова продукція</i>	1103	230543	593217
<i>Товари</i>	1104	18948	10678
Поточні біологічні активи	1110	106	13
<i>Депозити перестраховування</i>	1115	0	0
<i>Векселі одержані</i>	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1319210	1073317
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	993013	669172
з бюджетом	1135	271532	170958
у тому числі з податку на прибуток	1136	119	5345
<i>Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів</i>	1140	310	219
<i>Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків</i>	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	239295	134522
Поточні фінансові інвестиції	1160	9789	10574
Гроші та їх еквіваленти	1165	1446568	747190
<i>Готівка</i>	1166	4222	1680
<i>Рахунки в банках</i>	1167	1441662	744932
Витрати майбутніх періодів	1170	0	5
<i>Частка перестраховика у страхових резервах</i>	1180	0	0
у тому числі в:	1181	0	0
<i>резервах довгострокових зобов'язань</i>			
<i>резервах збитків або резервах належних виплат</i>	1182	0	0
<i>резервах незароблених премій</i>	1183	0	0
<i>інших страхових резервах</i>	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	2115755	2087911
Усього за розділом II	1195	19776624	18857653
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	288	4623
Баланс	1300	27652379	26892746

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	280529	280529
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	1606576	1606581
<i>Емісійний дохід</i>	1411	420390	420390
<i>Накопичені курсові різниці</i>	1412	139	(164)
Резервний капітал	1415	71315	71315
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	18044435	17372601
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(1387)	(1387)
Інші резерви	1435	0	0
Неконтрольована частка	1490	297	305
Усього за розділом I	1495	20001765	19329944
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	307475	333136
Довгострокові кредити банків	1510	280751	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1631284	1591396
Довгострокові забезпечення	1520	112597	94797
<i>Довгострокові забезпечення витрат персоналу</i>	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	1097247	977138
<i>Благодійна допомога</i>	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:	1531	0	0
<i>резерв довгострокових зобов'язань</i>			
<i>резерв збитків або резерв належних виплат</i>	1532	0	0
<i>резерв незароблених премій</i>	1533	0	0
<i>інші страхові резерви</i>	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	3429354	2996467
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	560539	641896
Векселі видані	1605	9103	103
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	84226	278583
товари, роботи, послуги	1615	777142	1019949
розрахунками з бюджетом	1620	243654	32883
у тому числі з податку на прибуток	1621	214877	2812
розрахунками зі страхування	1625	46934	41376
розрахунками з оплати праці	1630	132887	104696
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	2182125	2281754
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	32336	32314
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	102417	97650

Доходи майбутніх періодів	1665	3092	183
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	46805	34948

2019

© SMA

14307794

Усього за розділом III	1695	4221260	4566335
1	2	3	4
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	27652379	26892746

Примітки: Див. "Примітки до консолідованої фінансової звітності, складеної відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності"

Керівник

С.А.Войтенко

Головний бухгалтер

А.О. Тиханський

SCIENTIA DIFFICILIS SED FRUCTUOSA

Звіт про фінансові результати ПАТ «Мотор Січ» за 2020 рік

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за 2020 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	11299903	10015683
<i>Чисті зароблені страхові премії</i>	<i>2010</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Премії підписані, валова сума</i>	<i>2011</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Премії, передані у перестраховання</i>	<i>2012</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Зміна резерву незароблених премій, валова сума</i>	<i>2013</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій</i>	<i>2014</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(7129744)	(6921497)
<i>Чисті понесені збитки за страховими виплатами</i>	<i>2070</i>	<i>(0)</i>	<i>(0)</i>
Валовий:	2090	4170159	3094186
прибуток			
збиток	2095	(0)	(0)
<i>Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань</i>	<i>2105</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів</i>	<i>2110</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Зміна інших страхових резервів, валова сума</i>	<i>2111</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах</i>	<i>2112</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Інші операційні доходи	2120	790233	589404
<i>Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	<i>2121</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	<i>2122</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування</i>	<i>2123</i>	<i>247139</i>	<i>212216</i>
Адміністративні витрати	2130	(1201219)	(1300848)
Витрати на збут	2150	(398449)	(430597)
Інші операційні витрати	2180	(1593684)	(2603117)
<i>Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	<i>2181</i>	<i>(0)</i>	<i>(0)</i>
<i>Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	<i>2182</i>	<i>(0)</i>	<i>(0)</i>
Фінансовий результат від операційної діяльності:	2190	1767040	0
прибуток			
збиток	2195	(0)	(650972)
Дохід від участі в капіталі	2200	444	4941
Інші фінансові доходи	2220	183	393938
Інші доходи	2240	12219	13846
<i>Дохід від благодійної допомоги</i>	<i>2241</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Фінансові витрати	2250	(737717)	(292811)
Втрати від участі в капіталі	2255	(1399)	(5248)
Інші витрати	2270	(44270)	(37930)
<i>Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті</i>	<i>2275</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Фінансовий результат до оподаткування:	2290	996500	0
прибуток			
збиток	2295	(0)	(574236)

Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(354398)	(129825)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:	2350	642102	0
прибуток			
збиток	2355	(0)	(704061)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	951	(1570)
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	16430	(397)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	17381	(1967)
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	17381	(1967)
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	659483	(706028)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	4893113	6003981
Витрати на оплату праці	2505	2515982	2879026
Відрахування на соціальні заходи	2510	537796	609822
Амортизація	2515	1018401	1013922
Інші операційні витрати	2520	4004655	5458055
Разом	2550	12969947	15964806

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	2077990	2077990
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2077990	2077990
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	309	(338,82)
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	309	(338,82)
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Примітки: Див. "Примітки до фінансової звітності, складеної відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності"

Керівник

С. А. Войтенко

Головний бухгалтер

О.П. Касьян

Баланс (Звіт про фінансовий стан) за 2020 рік

Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МОТОР СІЧ"	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
за ЄДРПОУ	2021.01.01	14307794
Територія ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ	за КОАТУУ	2310137500
Організаційно-правова форма господарювання Акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності Виробництво повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування	за КВЕД	30.30
Середня кількість працівників 17007		
Адреса, телефон пр. Моторобудівників, 15, м.Запоріжжя, Шевченківський, Запорізька область, 69068, Україна, 0617204211		
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)		
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):		
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку		
за міжнародними стандартами фінансової звітності		v

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31.12.2020 р.

Форма № 1

Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	10612	5047
первісна вартість	1001	19648	18892
накопичена амортизація	1002	9036	13845
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1024181	1114338
Основні засоби	1010	6817452	6484887
первісна вартість	1011	12256512	12794601
знос	1012	5439060	6309714
Інвестиційна нерухомість	1015	27908	25958
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	39922	40100
знос інвестиційної нерухомості	1017	(12014)	(14142)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	76589	70811
інші фінансові інвестиції	1035	1535	10033
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	37904	29601
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	75982	26323
Усього за розділом I	1095	8072163	7766998

1	2	3	4
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	13950357	13741380
<i>Виробничі запаси</i>	1101	4737387	4787191
<i>Незавершене виробництво</i>	1102	8610782	8564065
<i>Готова продукція</i>	1103	591531	379286
<i>Товари</i>	1104	10657	10838
Поточні біологічні активи	1110	13	6
<i>Депозити перестраховання</i>	1115	0	0
<i>Векселі одержані</i>	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1070062	1666835
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	644838	640897
з бюджетом	1135	170423	130268
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
<i>Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів</i>	1140	0	46
<i>Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків</i>	1145	6059	8723
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	116086	153343
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	12434
Гроші та їх еквіваленти	1165	741780	1616979
<i>Готівка</i>	1166	1680	2071
<i>Рахунки в банках</i>	1167	430351	1056669
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
<i>Частка перестраховика у страхових резервах</i>	1180	0	0
у тому числі в:	1181	0	0
<i>резервах довгострокових зобов'язань</i>			
<i>резервах збитків або резервах належних виплат</i>	1182	0	0
<i>резервах незароблених премій</i>	1183	0	0
<i>інших страхових резервах</i>	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	2084382	2137144
Усього за розділом II	1195	18784000	20108055
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	4623	219
Баланс	1300	26860786	27875272

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	280529	280529
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	1597781	1615162
<i>Емісійний дохід</i>	1411	408077	408077
<i>Накопичені курсові різниці</i>	1412	2410	3361
Резервний капітал	1415	70145	70145
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	17384376	18026478
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	19332831	19992314
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	330332	341448
Довгострокові кредити банків	1510	0	54647
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1573618	2028661
Довгострокові забезпечення	1520	94797	133108
<i>Довгострокові забезпечення витрат персоналу</i>	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	977138	864003
<i>Благодійна допомога</i>	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:	1531	0	0
<i>резерв довгострокових зобов'язань</i>			
<i>резерв збитків або резерв належних виплат</i>	1532	0	0
<i>резерв незароблених премій</i>	1533	0	0
<i>інші страхові резерви</i>	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	2975885	3421867
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	641896	423638
Векселі видані	1605	103	103
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	278540	153724
товари, роботи, послуги	1615	1027454	724674
розрахунками з бюджетом	1620	31246	78374
у тому числі з податку на прибуток	1621	2651	69976
розрахунками зі страхування	1625	41011	41345
розрахунками з оплати праці	1630	102118	126690
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	2266690	2745009
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	32314	26511
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	97554	99189
Доходи майбутніх періодів	1665	183	0

<i>Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків</i>	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	32961	41834
Усього за розділом III	1695	4552070	4461091

2020

© SMA

14307794

1	2	3	4
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	26860786	27875272

Примітки: Див. "Примітки до фінансової звітності, складеної відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності"

Керівник

С. А. Войтенко

Головний бухгалтер

О.П. Касьян

SCIENTIA DIFFICILIS SED FRUCTUOSA

Структура агрегованого показника оцінювання бізнес-середовища країн

Складова бізнес-середовища	Індикатор	Посилання на ресурс	Китай	АОЕ	Алжир	Індія	США
S1 Макроекономічне середовище	1. макроекономічна стабільність	GCI : Macroeconomic stability	98,8	100,0	71,2	90,0	99,8
	2. розмір ринку	GCI : Market size	100,0	70,3	66,5	93,7	99,5
	3. монетарна свобода	IEF : Monetary Freedom	71,1	80,6	84,3	72,1	81,1
Узагальнена оцінка			69,9	75,6	50,5	52,6	86,3
S2 Ступінь економічного лібералізму	1. внутрішня конкуренція	GCI : Product market → Domestic competition	57,5	70,8	50,0	56,9	70,2
	2. торговельна відкритість	GCI : Product market → Trade openness	57,6	72,7	41,5	43,9	67,0
	3. фіскальна свобода	IEF : Fiscal Health	67,5	98,5	49,1	18,0	34,9
	4. проходження митних кордонів	DB : Trading across Borders	86,5	74,1	38,4	82,5	92,0
Узагальнена оцінка			69,9	75,6	50,5	52,6	86,3
S3 Інституціональне середовище	1. ефективність урядової політики	GCI : Institutions → Public-sector performance	66,2	80,0	37,9	66,4	75,8
	2. прозорість	GCI : Institutions → Transparency	39,0	70,0	35,0	41,0	71,0
	3. судова незалежність	GCI : Institutions → Judicial independence	58,2	75,4	45,5	54,8	70,4
	4. право власності	IEF : Property Rights	60,9	80,8	34,0	59,2	79,7
Узагальнена оцінка			59,1	69,4	37,7	68,8	84,0
S4 Підприємницьке середовище	1. комерціалізація	GCI : Innovation capability → Commercialization	68,7	72,5	48,7	53,7	77,3
	2. свобода бізнесу	IEF : Business Freedom	76,8	80,0	63,5	76,7	82,5
	3. реєстрація підприємства	DB : Starting a Business	94,1	94,8	78,0	81,6	91,6
	4. реєстрація власності	DB : Registering Property	81,0	90,1	44,3	47,6	76,9
	5. оподаткування	DB : Paying Taxes	70,1	85,3	53,9	67,6	86,8
	6. забезпечення виконання контрактів	DB : Enforcing Contracts	80,9	75,9	54,8	41,2	73,4
Узагальнена оцінка			78,6	83,1	57,2	61,4	81,4
S5 Фінансово-інвестиційне середовище	1. фінансування малого та середнього підприємництва	GCI : Financial system → Financing of SMEs	57,2	66,2	46,9	61,0	74,8

	2. стабільність фінансової системи	GCI : Financial system → Stability	86,2	90,6	81,4	83,0	93,4
	3. отримання кредитів	DB : Getting Credit	60,0	70,0	10,0	80,0	95,0
	4. захист інвесторів (міноритарних)	DB : Protecting Minority Investors	72,0	80,0	20,0	80,0	71,6
	5. свобода інвестицій	IEF : Investment Freedom	20,0	40,0	30,0	40,0	85,0
Узагальнена оцінка			56,1	76,6	38,1	55,4	74,2
S6 Інфраструктурне середовище	1. наявність та якість транспортної інфраструктури	GCI : Infrastructure → Transport infrastructure	68,9	84,1	43,4	66,4	79,6
	2. якість електропостачання	GCI : Infrastructure → Electricity supply quality	99,0	96,7	88,4	85,8	98,6
	3. кількість інтернет – користувачів	GCI : ICT adoption → Internet users	54,3	97,5	59,6	34,5	87,3
	4. культура підприємництва	GCI : Business dynamism → Entrepreneurial culture	57,0	67,5	43,5	55,5	74,4
	5. витрати на НДДКР	GCI : Innovation capability → R&D expenditures	70,3	32,1	17,8	20,7	91,5
Узагальнена оцінка			67,3	79,0	44,8	50,3	66,0
S7 Ринок праці	1. захист прав робітників	GCI : Labour market → Workers' rights	64,0	10,0	57,0	58,0	69,0
	2. кооперація на ринку праці	GCI : Labour market → Cooperation in labour-employer relations	59,6	71,4	55,8	58,4	70,6
	3. свобода праці (трудових відносин)	IEF : Labor Freedom	64,4	81,6	51,3	41,3	87,1
Узагальнена оцінка			90,0	83,6	74,0	85,3	93,5